

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Zájem mladých lidí v České republice o politiku

Vypracovala: Dominika Bínová

Vedoucí práce: PhDr. Salim Murad, Ph.D.

České Budějovice 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 12.5. 2020

.....

Dominika Bínová

Poděkování

Děkuji tímto vedoucímu mé bakalářské práce panu PhDr. Salimu Muradovi, PhD. za ochotu, pomoc, cenné rady a připomínky. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům za jejich čas a pomoc při výzkumu.

Abstrakt

Tématem této bakalářské práce je vztah mladých lidí v České republice k politice. První část se věnuje účasti ve volbách a zájmu o politiku. Zabývá se nejen mladými lidmi, ale také je porovnává s celkovým zájmem a volební účastí všech voličů. Dále se zaměřuje na angažovanost mládeže v různých organizacích a jejich participaci na veřejném dění. Mimo jiné se práce snaží najít důvody nízkého zájmu o politiku a charakterizovat vlivy související s postoji mladých lidí k politickému dění. Nakonec zjišťuje, jaké jsou stranické preference mladých lidí a jejich vztah k politickým organizacím.

V poslední části této práce jsou shrnuty výsledky dotazníkového šetření, které proběhlo mezi studenty občanské výchovy Pedagogické fakulty. Dotazník se zaměřoval na postoje a participaci mladých lidí na politickém dění.

Klíčová slova: politika, zájem o politiku, mladí lidé, Česká republika

Abstract

The topic of the thesis is young people's relationship with politics in the Czech Republic. The first part deals with interest in politics and participation in elections among young people and compares them with general public. Furthermore, it focuses on involvement of youth in various organisations and their participation in public life. Besides, the thesis tries to find reasons for lack of interest in politics and characterise some causes related to their attitudes towards politics. Finally, it deals with political preferences of young people and their engagement in political organisations.

The last part of the thesis summarises results of the research findings which took place among social studies students at The Faculty of Education. The research focused on attitudes and participation of youth in politics.

Key words: politics, interest in politics, young people, the Czech Republic

Obsah

Úvod.....	8
1. Zájem o politiku v České republice	9
1.1 Volební účast obecně	10
1.2 Zájem mladých lidí o politiku	11
1.3 Vliv věku a vzdělání.....	13
1.4 Volební účast mladých lidí.....	14
2. Angažovanost mládeže.....	17
2.1 Členství v zájmových organizacích	17
2.2 Volný čas.....	18
2.3 Participace na veřejném dění	18
3. Důvody nezájmu o politiku	19
3.1 Výchova k občanství	20
3.2 Informovanost mladých lidí	21
3.3 Možnost vyjádřit názor	24
3.4 Důvěra institucím	25
4. Mladí a politické organizace	26
4.1 Účast na aktivitách politické organizace.....	26
4.2 Členství v politické organizaci.....	27
4.3 Možnost vstupu do politiky.....	28
5. Stranické preference mladých lidí.....	29
5.1 Volební model.....	30

6. Dotazníkové šetření mezi studenty	32
6.1 Metodika dotazníkového šetření	32
6.2 Výsledky dotazníku.....	33
Závěr.....	44
Seznam použitých zdrojů	47
Příloha	50

Úvod

Cílem této bakalářské práce je popsat postoje mladých lidí v České republice k politice. Hlavním tématem je tedy zájem mladých lidí o politiku a také výše jejich volební účasti. V demokratické společnosti je totiž volební účast jedním z důkazů zájmu o politiku. Nejdříve se zaměříme na to, jakým způsobem se liší účast mladých lidí na politickém dění od zbytku české populace a porovnáme výši zájmu mládeže v České republice s dalšími demokratickými státy.

Politické dění poté zasadíme do širšího kontextu, pokusíme se najít zájmové oblasti mládeže, zaměříme se na to, jak mladí tráví volný čas, o jaké aktivity mají zájem a o které nikoliv. Poté se budeme zabývat jejich participací na veřejném dění obecně a členství v různých organizacích.

Pokusíme se najít důvody nezájmu o politické dění. Budeme se zabývat faktory, které ovlivňují jejich zájem. Podíváme se na to, co si mladí myslí o možnosti ovlivnit dění, a jakým způsobem vnímají možnost vyjadřovat své názory. Zaměříme se na výchovu k občanství a její roli při formování aktivního občana, a také na to, z jakých zdrojů nejčastěji mládež získává informace o politice.

Bude nás zajímat také to, jakým způsobem vnímají mladí politické organizace, zda jsou jejich členy nebo se podílí na aktivitách pořádaných těmito organizacemi. Podíváme se na stranické preference mladých lidí, porovnáme jejich preference s ostatními voliči a zaměříme se na prostředí, které ovlivňují mládež a její politické postoje.

K vypracování této práce byly využity primární, sekundární zdroje. Při studiu a shromáždění zdrojů jsme se soustředili na získání relevantních českých i mezinárodních průzkumů zabývajících se mladými lidmi a jejich postojem k politickému dění. Snažila jsem se pracovat s aktuálními daty, a pouze v případě jejich absence byla využita data starší.

V poslední části práce se podíváme na výsledky dotazníkového šetření, kterého se zúčastnili studenti a studentky prvního, druhého a třetího ročníku společenských věd Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Dotazníkové šetření zjišťovalo postoje studentů a studentek k politice, veřejnému dění a také k otázce

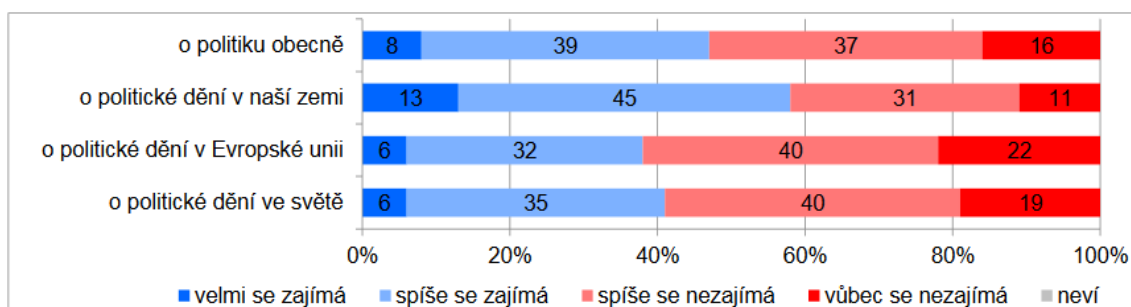
výchovy k občanství. Metodika tohoto šetření se nachází v kapitole Dotazníkové šetření mezi studenty spolu s výsledky dotazníku.

1. Zájem o politiku v České republice

Abychom se mohli zabývat zájmem mladých lidí o politiku, podívejme se nejdříve na to, jak se během posledních 30 let proměnila volební účast v České republice, a jaký je tedy zájem o politiku obecně.

Volební účast občanů České republiky souvisí, mimo jiné, s tím, jaký typ voleb se právě koná a jestli se o dané volby občané zajímají nebo ne. V únoru 2019 provedlo Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR šetření, které se věnuje právě zájmu lidí o politiku. Průzkumu se účastnilo celkem 1064 respondentů starších 15 let.¹

Tabulka č. 1: Zájem o politiku

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, *Naše společnost. Zájem o politiku a názory na podílení se občanů na rozhodování*.

Podle tabulky č. 1 zjišťujeme, že nejméně se lidé zajímají o politické dění v Evropské unii – pouze 38 % z nich, zbylých 62 % neprojevuje o dění v EU zájem. Podobně je na tom i politické dění ve světě, kdy se 59 % dotázaných o politickou situaci ve světě nezajímá. O politiku obecně se poté zajímá necelá polovina respondentů (47 %), a nejvíce Češi projevují zájem o politické dění v naší zemi (58 % z nich se o politiku v ČR zajímá).

Další průzkum se zajímal také o to, z jakých důvodů lidé nechodí volit. Nízká volební účast je, podle 96 % dotázaných, způsobena obecnou nechutí k politice a s tím

¹ CVVM SOÚ AV ČR, *Naše společnost. Zájem o politiku a názory na podílení se občanů na rozhodování*. [online].

tedy i nízkou důvěrou k politickým stranám. Mezi další důvody velké neúčasti ve volbách patří to, že se domnívají, že nemohou ovlivnit nebo to, že se politické strany nezajímají o problémy, které jsou pro občany důležité.²

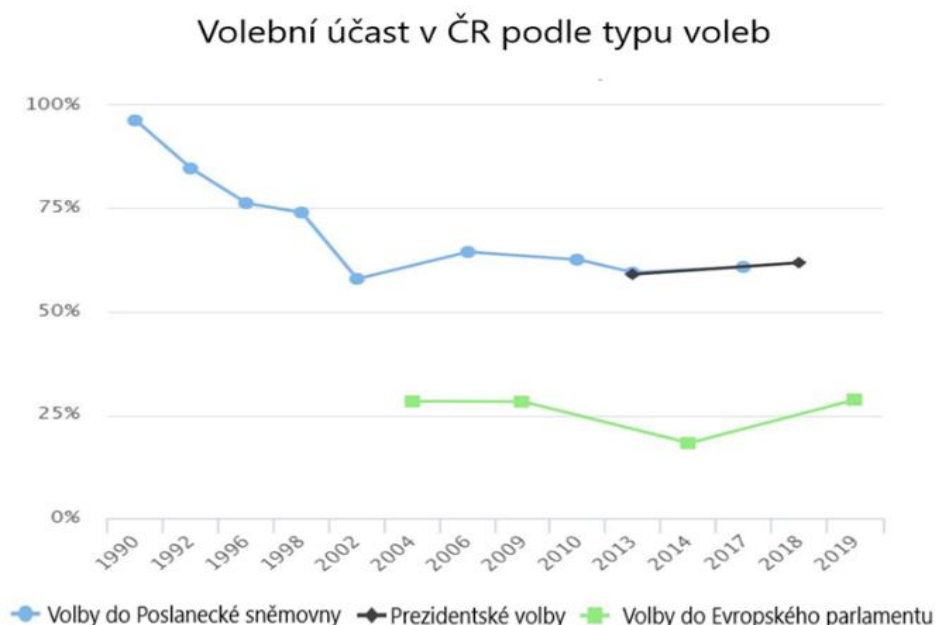
1.1 Volební účast obecně

V následujícím grafu můžeme vidět proměnu volební účasti v ČR v letech 1990-2019. V devadesátých letech začala téměř stoprocentní volební účast u voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR postupně klesat a v roce 2002 dosáhla svého minima, k volbám tehdy přišlo pouze 58 % voličů.

V posledních letech se voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR účastní okolo 60 % voličů, a podobně je na tom také účast ve volbách Prezidenta republiky, kdy se voleb účastní rovněž asi 60 % voličů. U voleb do Evropského parlamentu je volební účast nižší, pohybuje se kolem 20-30 %.

Nejnižší volební účast je ovšem u voleb do Senátu Parlamentu ČR, volební účast se zde pohybuje okolo 10-20 %.³

Graf č. 1: Proměna volební účasti v ČR mezi lety 1990-2019

Zdroj: Voter Turnout Database, International IDEA. *International IDEA* [online]. (upraveno)

² CVVM SOÚ AV ČR, *Naše společnost. Volební (ne)účast*. [online].

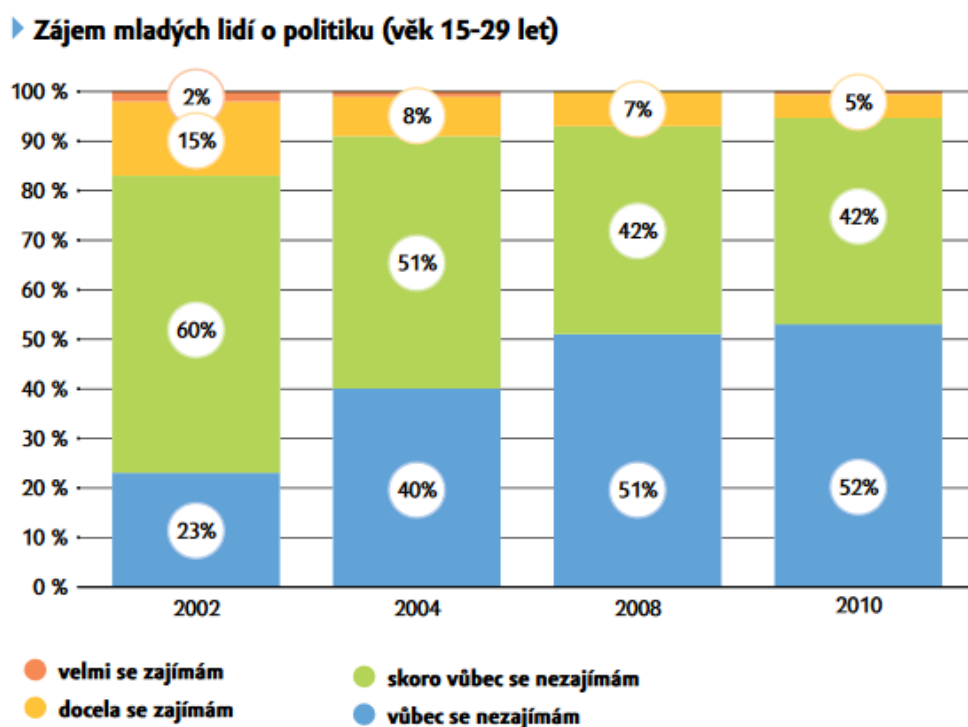
³ Volby.cz – Český statistický úřad, ČSU. *Volby.cz – Český statistický úřad, ČSU* [online].

1.2 Zájem mladých lidí o politiku

Ohledně problematiky zájmu mladých lidí na politickém dění a jejich účasti prostřednictvím voleb bylo v poslední době vytvořeno velké množství průzkumů, které se snaží zodpovědět nejrůznější otázky týkající se tohoto tématu.

Jak již bylo zmíněno, lidé v České republice příliš neprojevují o politiku zájem, ještě méně se ovšem o politickou situaci zajímají mladí lidé. Organizace MŠMT Dům zahraniční spolupráce vydala publikaci s názvem „Bez růžových brýlí“, ve které se zabývá českou mládeží. Jak můžeme v grafu vidět, zájem mladých lidí o politiku se v České republice snižoval a v roce 2010 se podle průzkumu o politiku obecně téměř (42 %) nebo vůbec (52 %) nezajímalo více než 90 % mladých lidí ve věku 15-29 let. Pouhých 6 % mladých lidí uvedlo, že se o politiku zajímá.

Graf č. 2: Zájem mladých lidí o politiku

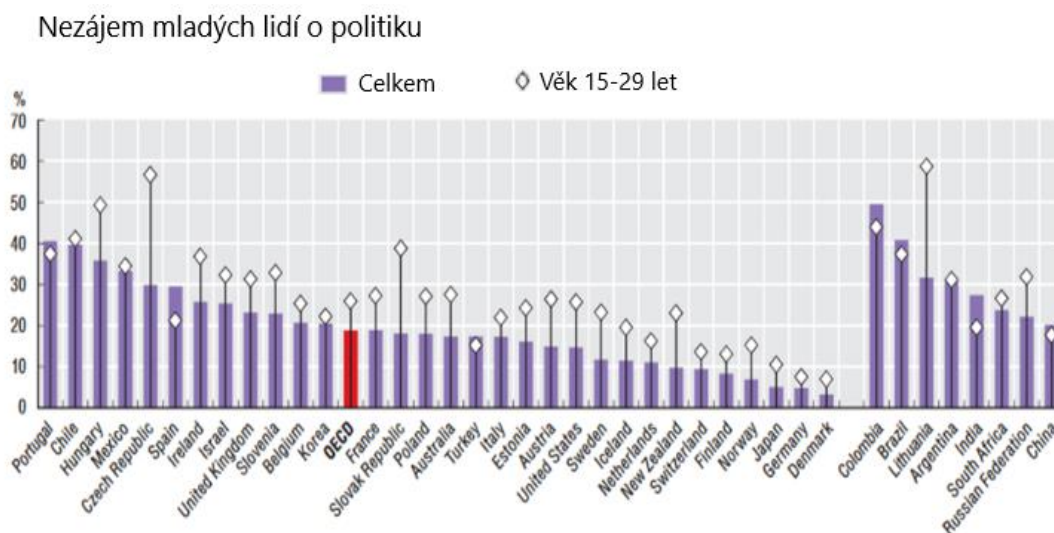
Zdroj: ZAJÍC, J. ed. *Bez růžových brýlí: naše mládež očima výzkumů a náš svět i život v něm očima mládeže.*,s .41

Dále se tento průzkum zabýval zájmem mladých lidí o politické dění v daném kontextu – tedy na úrovni místní, celorepublikové, světové a úrovni Evropské unie. O politické dění v České republice se podrobně zajímají pouze 4 % dotázaných, 23 % poté

uvádí, že se zajímají tak, aby měli přehled a 37 % z nich se zajímá pouze okrajově. Zbylých 36 % zájem neprojevuje. Přibližně polovina dotazovaných deklaruje alespoň okrajový zájem o politické dění v obci nebo městské části (52 %), v Evropské unii (51 %) a ve světě (55 %).⁴

Průzkum Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD), který byl proveden mezi lety 2012-2014 se také zabýval nezájmem o politiku. Celkový průměr 31 států OECD se pohybuje kolem 20 %. To tedy znamená, že 80 % mladých lidí se o politické dění zajímá. Podobně jako průměr OECD je na tom také průměr států Evropské unie tedy i v tomto případě se tedy o politiku zajímá asi 80 % mladých. V České republice se o politiku nezajímá asi 30 % občanů, to znamená, že ve srovnání s ostatními státy je Česká republika jedním ze států s nejnižším zájmem o politiku obecně. Skupinou, která projevuje o politiku vůbec nejnižší zájem, jsou právě mladí lidé ve věku 15-29 let. Méně než 30 % mladých lidí ve všech státech OECD o politiku zájem neprojevuje a podobná je také situace států Evropské unie, zhruba 30 % mladých se o politiku nezajímá. V České republice je ovšem zájem mladých lidí o politické dění velice nízký, necelých 60 % z nich se o něj vůbec nezajímá. (Graf č.3)

Graf č. 3: Nezájem o politiku

Zdroj: OECD (2016), "One in four young people in OECD not at all interested in politics: Share of people reporting to be not at all interested in politics, by age group, around 2012-14", [online]. (upraveno)

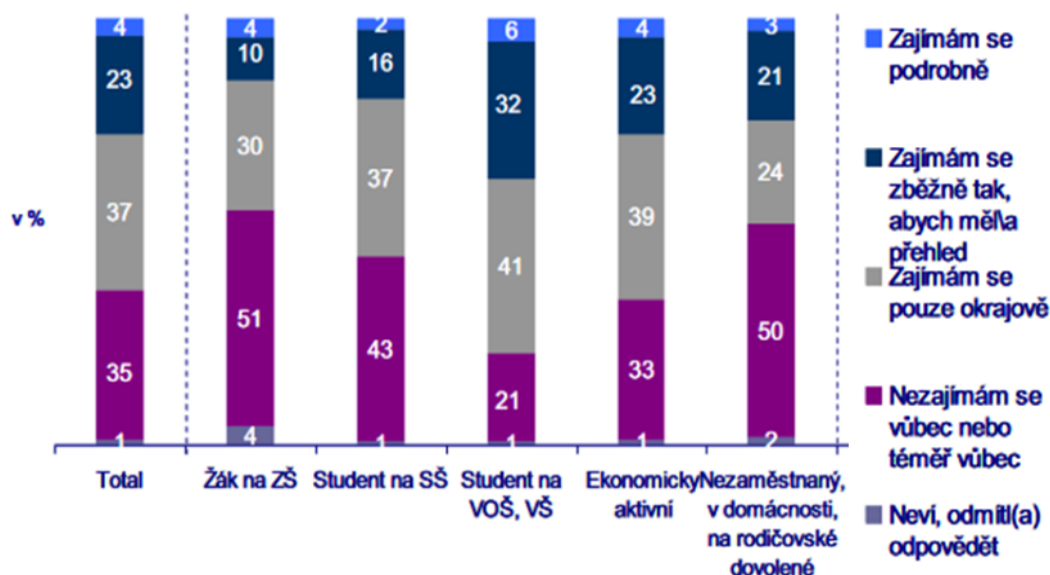
⁴ ZAJÍC, J. ed. *Bez růžových brýlí: naše mládež očima výzkumů a náš svět i život v něm očima mládeže.*, s. 41

1.3 Vliv věku a vzdělání

Participace občanů České republiky na veřejném dění je ovlivněna nejen věkem, ale také výší vzdělání a životní spojeností. Občané, kteří deklarují životní spokojenost se na veřejném dění spíše aktivně podílí. Ovšem hlavním faktorem ovlivňujícím účast na veřejném dění je vzdělání respondentů. Vysokoškolsky vzdělaní lidé jsou mnohem aktivnější než osoby, které mají základní, nebo středoškolské vzdělání bez maturity. Druhým důležitým faktorem je věk občanů. Mladí lidé do 24 let se angažují mnohem méně než další věkové kategorie.⁵

Mezi nejdůležitější faktory, ovlivňující zájem o politiku a volební účast mladých lidí, tedy patří jejich vzdělání. Důležité je také to, jaká je výše dosaženého vzdělání jejich rodičů. Děti, jejichž rodiče dosáhli vysokoškolského vzdělání, se o politiku zajímají více než děti, jejichž rodiče mají vzdělání nižší. „*O politické dění v ČR se zajímá 53 % dětí rodičů se základním nebo středoškolským vzděláním bez maturity oproti třem čtvrtinám dětí vysokoškoláků.*“⁶

Graf č. 4: Zájem o politické dění v České republice (věk 15–26 let)

Zdroj: Národní institut dětí a mládeže. *Informovanost a participace mládeže.*

⁵ Osoba, Petr. 2017. „*Vliv vzdělání a životní spokojenosti na angažovanost obyvatel Česka.*“

⁶ Národní institut dětí a mládeže. Národní registr výzkumů o dětech a mládeži. *Informovanost a participace mládeže* [online].

Z grafu je tedy patrné, že zájem o politické dění v České republice opravdu ovlivňuje výše vzdělání respondentů. Nejméně se o politiku zajímají žáci základních škol, nezaměstnaní, osoby v domácnosti a mladí na rodičovské dovolené – nezájem o politiku přiznává asi polovina z nich. Po nich následují studenti středních škol, kteří se o politiku taktéž spíše nezajímají nebo se zajímají pouze okrajově. Asi dvě třetiny ekonomicky aktivních se zajímá o politické dění zběžně nebo alespoň okrajově. Největší zájem se poté objevuje u studentů vyšších odborných škol a vysokých škol, kdy se 6 % z nich zajímá podrobně, 32 % zběžně a 41 % okrajově. (Graf č. 4)

1.4 Volební účast mladých lidí

Stejně jako zájem o politické dění je i volební účast silně ovlivněna věkem a vzděláním voličů. Jak již bylo zmíněno, celková volební účast občanů České republiky ve sněmovních a prezidentských volbách se v posledních letech pohybuje okolo 60 %. Volební účast mladých lidí je ale ještě nižší. Podívejme se tedy na to, jaké jsou rozdíly ve výši volební účasti u voleb do Poslanecké sněmovny podle věku a dosaženého vzdělání, a jak se volební účast proměňovala mezi lety 1998-2017.

Nejnižší volební účast zaznamenáváme u lidí se základním nebo středoškolským vzděláním bez maturity. Vyšší účast se poté objevuje u občanů, kteří dosáhli středoškolského vzdělání s maturitou nebo vzdělání vysokoškolského.⁷

Tabulka č. 2: Volební účast ve volbách do Poslanecké sněmovny

	1998	2002	2006	2010	2013	2017
účast	74,0	58,0	64,5	62,6	59,5	60,8
ZŠ	70	51	49	53	47	41
SŠ bez mat	72	51	61	59	58	54
SŠ s mat	78	59	72	68	60	69
VŠ	80	73	83	79	77	79
18-35 let	68	49	51	55	53	53
36-60 let	76	61	69	64	63	62
61 let a více	79	64	75	71	70	71

Zdroj: LINEK, L., *Účast ve sněmovních volbách: poznatky, měření a obtíže s předpovědí*. [online].

⁷ LINEK L., *Účast ve sněmovních volbách: poznatky, měření a obtíže s předpovědí*. [online].

Na konci 90. let byla celková volební účast 74 %, v roce 2002 byl zaznamenán pokles a od tohoto roku se účast drží kolem 60 %. Pokud se zaměříme na jednotlivé věkové skupiny, zjišťujeme, že nejčastěji chodí k volbám lidé starší 60 let – volební účast se zde pohupuje kolem 70 %. Další věkovou skupinou, ve které je účast více než 60 %, jsou lidé ve věku 36–60 let. Poslední skupinu, s nejnižší volební účastí, tvoří mladí lidé ve věku 18-35 let, u kterých je volební účast zhruba 50 %. ⁸(Tabulka č. 2)

Celková volební účast se tedy od účasti mladých lidí liší o pouhých 10 %. Nejvíce ale záleží na tom, jak odlišíme mladé podle věku. Kdybychom teoreticky tuto věkovou skupinu, a sice občany ve věku 18-35 let, rozdělili na dvě části, výsledek by byl jiný. Lidé nižšího věku se voleb účastní méně a s rostoucím věkem pak rostou i počty voličů a s tím i zájem o politické dění.

Mladí lidé, kteří nemají velké voličské zkušenosti, se voleb neúčastní příliš často. Podle dostupných výsledků České volební studie (2006) se voleb zúčastnilo pouze 36 % lidí ve věku 18-24 let, zbývajících 64 % se voleb nezúčastnilo. Pro srovnání se podívejme na další věkové skupiny a výši volební účasti. Další kategorií jsou lidé ve věku 25-34 let, z nichž se voleb zúčastnilo 59 %. Počet voličů narůstá i ve věkové skupině 35-44 let, kdy účast ve volbách deklaruje 69 % z nich. Nejvíce se voleb ale účastní lidé ve věku 45 let a více, zde je 73 % voličů.⁹

Flash Eurobarometer z roku 2017 zjišťoval výši volební účasti mladých v Evropské unii. Během posledních 3 let (tedy mezi lety 2015–2017) se voleb na jakékoliv úrovni účastnilo 54 % mladých Čechů. Průměr volební účasti mladých lidí ve státech Evropské unie je 64 %, tedy o 10 % více než v České republice. Na místní úrovni se voleb účastnilo 24 % mladých Čechů, na úrovni celostátní 28 % z nich a na úrovni regionální 32 %. Žádných voleb se poté neúčastnilo 30 % mladých v České republice. Evropský průměr volební účasti mladých lidí tvoří na místní úrovni 44 %, na úrovni celostátní 43 %, na úrovni regionální 31 %, neúčast ve volbách pak uvádí 15 % mladých Evropanů.¹⁰

Česká republika má tedy celkově v rámci průměru všech států Evropské unie spíše podprůměrný výsledek. Deklarovaná neúčast mladých ve volbách je v EU o polovinu

⁸ LINEK L., *Účast ve sněmovních volbách: poznatky, měření a obtíže s předpovědí*. [online].

⁹ Lebeda T., Linek I., Lyons P., Vlachová K. et al. 2007. *Voliči a volby 2006*.

¹⁰ Flash Eurobarometer 455., „*European Youth*“, September 2017. [online].

nižší než v České republice (ČR 30 %, EU 15 %). Největší rozdíl zaznamenáváme u voleb na místní úrovni (ČR 24 %, EU 44 %), poté na úrovni celostátní (ČR 28 %, EU 43 %). Jedinou úrovní, kterou bychom mohli označit za shodnou s průměrem Evropské unie, jsou volby regionální (ČR 32 %, EU 31 %).

Další část tohoto průzkumu srovnávala data z roku 2017 s daty z roku 2014. Podle výsledků průměr volební účasti ve státech Evropské unie obecně vzrostl, ale volební účast v České republice během těchto let naopak klesla.¹¹

Dotazníkové šetření Mladí lidé a demokracie, které probíhalo v roce 2017 na středních školách zjišťovalo ochotu středoškolských studentů účastnit se voleb. Kdyby měli studenti volební právo a mohli se účastnit voleb do Poslanecké sněmovny, asi polovina z nich by k volbám šla.¹²

Tabulka č. 3: Deklarovaná volební účast dle pohlaví, vzdělání rodičů a politické znalosti.¹³

„Kdybys měl(a) volební právo a zítra se konaly volby do Poslanecké sněmovny, šel/šla bys k volbám?“	Celkem	Chlapci	Divky	Výuční list	Maturita	VŠ	Nízká pol. znalost	Střední pol. znalost	Vysoká pol. znalost
Rozhodně ne	25 %	23 %	26 %	33 %	28 %	13 %	31 %	25 %	14 %
Spíše ne	24 %	25 %	23 %	27 %	25 %	20 %	29 %	25 %	15 %
Spíše ano	29 %	28 %	31 %	27 %	28 %	33 %	26 %	31 %	33 %
Rozhodně ano	22 %	24 %	20 %	13 %	19 %	34 %	14 %	19 %	38 %

n = 1345

Zdroj: KUDRNÁČ, A., *Mladí lidé a demokracie*. 2017

Jak můžeme v tabulce vidět, deklarovaná volební účast středoškoláků souvisí opět s výší dosaženého vzdělání jejich rodičů. U dětí vysokoškoláků je deklarovaná volební účast nejvyšší (67 %). Dalším důležitým faktorem, který ovlivňuje ochotu účastnit se voleb, je orientace dětí v politice. Volební účast dětí s nízkou znalostí politiky by byla pouze 40 %, u dětí se střední politickou znalostí by se voleb zúčastnila polovina z nich. Nejvyšší procento potencionálních voličů by se objevilo u žáků, kteří mají politickou

¹¹ Flash Eurobarometer 455., „European Youth“, September 2017. [online].

¹² KUDRNÁČ, A., *Mladí lidé a demokracie*. 2017 [online].

¹³ Tamtéž.

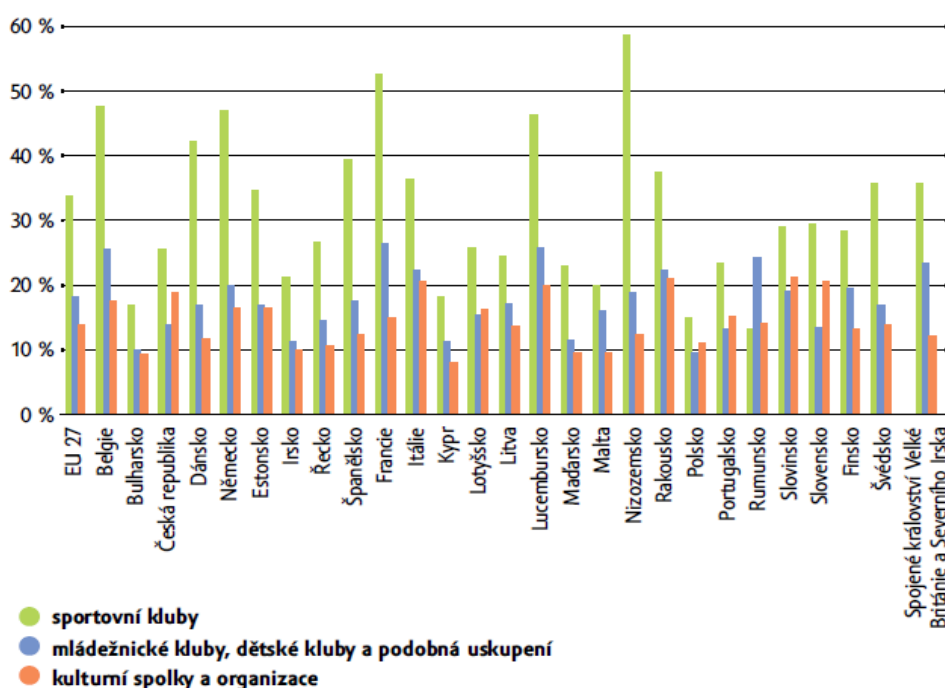
znalost na vysoké úrovni – v této skupině by k volbám přišlo 71 %. Vliv pohlaví dítěte na výši volební účasti se, v tomto případě, příliš neliší.¹⁴

2. Angažovanost mládeže

2.1 Členství v zájmových organizacích

Mládež v České republice sice neprojevuje příliš velký zájem o politiku, ale to neznamená, že se nezajímá o jiné oblasti organizovaných volnočasových aktivit, nebo širšího života v občanské společnosti. Někteří z nich jsou členem nějaké zájmové organizace, ve které tráví svůj volný čas. Ačkoliv jejich počet není příliš vysoký, oproti ostatním státům se výsledek nijak zvlášť nevyjímá. Největší počet z nich je členem nějakého sportovního klubu, ale najdeme mezi nimi také členy mládežnických a kulturních organizací. Jak můžeme vidět v následujícím grafu, Česká republika by se ve srovnání s ostatními státy Evropské unie dala zařadit k průměru.¹⁵

Graf č. 5: Členství ve sportovních, mládežnických a kulturních organizacích

Zdroj: ZAJÍC, J. ed. *Bez růžových brýlí: naše mládež očima výzkumů a náš svět i život v něm očima mládeže.*

¹⁴ KUDRNÁČ, A., *Mladí lidé a demokracie*. 2017 [online].

¹⁵ ZAJÍC, J. ed. *Bez růžových brýlí: naše mládež očima výzkumů a náš svět i život v něm očima mládeže.*, s. 32

2.2 Volný čas

V České republice existuje nespočetné množství zájmových organizací, díky kterým má mládež možnosti k využití volného času. Mohou být členy sportovního klubu, navštěvovat nějaké kulturní organizace, nebo chodit do kurzů či kroužků.

Nejčastěji ale tráví mladí lidé svůj volný čas posloucháním hudby, surfováním na internetu, nebo komunikací se svými přáteli přes internet nebo mobil. Jako další možnost volí mladí trávení času se svými přáteli nebo rodinou. Až poté následují volnočasové aktivity spojené s nějakou zájmovou organizací – sport, kurzy nebo kroužky.¹⁶

Mladí lidé se tedy účastní různých volnočasových aktivit. Data z roku 2013 nám ukazují, že nejpoblárnější aktivitou je pro tuto věkovou kategorii sportovní klub (asi 30 % mladých je členem), následují kulturní spolky (18 %) a mládežnické organizace (18 %). Pokud se podíváme na aktivity spojené s jinými organizacemi zjistíme, že jejich zájem značně upadá. Účast na aktivitách pořádaných místními organizacemi za účelem zlepšování komunity uvádí asi 11 % mladých. Akce různých organizací, které jsou spojené se světovými problémy jako je například světový rozvoj (6 %), lidská práva (6 %) nebo problematika životního prostředí a klimatických změn (7 %). Nejméně se mladí účastní aktivit politických organizací nebo stran. Účast na těchto aktivitách uvádí pouze 2 % mladých lidí v České republice. Konečných 49 % tvrdí, že se nepodílí na žádné z těchto aktivit.¹⁷

2.3 Participace na veřejném dění

Jako participaci lze označit jakoukoliv aktivitu spojenou s veřejným děním. Nejde pouze o volební účast u různých typů voleb, ale také o další aktivity ovlivňující dění. Podílení se veřejným děním se dá vyjádřit také účastí na demonstracích, podpisem petice nebo například bojkotem nějakých výrobků. Tyto aktivity jsou spojeny s občanskou i politickou participací a skrze ně je možné vyjádřit svůj názor na danou problematiku.

¹⁶ ZAJÍC, J. ed. *Bez růžových brýlí: naše mládež očima výzkumů a náš svět i život v něm očima mládeže.*, s. 28

¹⁷ Flash Eurobarometer 375, „*European Youth: Participation in Democratic Life.*“, European Commission, 2013. [online].

Průzkum *Mladí lidé a demokracie*, který probíhal v roce 2017 na středních školách, zjišťoval, jakým způsobem se mladí podílí na veřejném dění. Nejčastějším způsobem participace je účast na kulturních akcích, které podporují nějaké důležité společenské, lokální, ekologické nebo politické téma – účast na takových akcích uvádí 59 % dotázaných žáků. Další formou participace je bojkot nějakého výrobku nebo zboží z politických, etických či ekologických důvodů – tuto aktivitu udává 31 % z nich. Oproti tomu koupě nějakého výrobku či zboží na podporu důležitého tématu uvádí 36 % žáků. Na další příčky můžeme zařadit nošení symbolů podporujících dané téma, darování peněz, nebo pokus přesvědčit někoho k podpoření takového tématu. Nejmenší procento zaznamenáváme u vyloženě politických témat. Pouze 16 % dotázaných se zúčastnilo politického mítinku nebo shromáždění, účast na demonstraci či jiné veřejném protestu uvádí 17 % z nich. Největší procento respondentů (27 %) sděluje jako účast na politickém dění podpis tištěné petice.¹⁸

Aktivní účast mladých lidí v různých organizacích ovlivňuje míru participace. Členství v organizacích zvyšuje nejen jejich zájem o společenské, kulturní a politické dění, ale také roste potřeba vyjadřovat svůj názor u problémů, které se jich týkají. Mladí, kteří se aktivně zapojují do různých organizací, chtějí být také častěji informováni o možnostech participace.¹⁹

3. Důvody nezájmu o politiku

Problémy s nízkým zájmem o politiku jsou spojeny s několika faktory, jež ovlivňují pohled mládeže na společensko-politické dění, a tím i jejich angažovanost v této oblasti.

Důvody nízkého zájmu mladých lidí o politické dění jsou obdobné jako názory u voličů v České republice obecně – mezi nejčastější z nich patří nezájem o politiku, znechucení ze stávající situace, nebo nulová možnost něco změnit a ovlivnit tak společenské dění.²⁰

¹⁸ KUDRNÁČ, A., *Mladí lidé a demokracie*. 2017 [online].

¹⁹ Národní institut dětí a mládeže. Národní registr výzkumů o dětech a mládeži. *Informovanost a participace mládeže* [online].

²⁰ ZAJÍC, Jiří, ed. *Bez různých brýlí: naše mládež očima výzkumů a náš svět i život v něm očima mládeže.*, s. 41. [online].

V následující tabulce můžeme vidět, jak vnímají občané a mládež možnost ovlivňovat dění v České republice. Data z tohoto průzkumu pochází z roku 1998. Novější výzkum, který by se zajímal o tuto problematiku nebyl vytvořen. Skoro 60 % občanů si myslí, že život v naší zemi ovlivnit mohou (18 %) nebo spíše mohou (41 %). Mládež má v tomto ohledu víceméně negativní přístup. Pouze 6 % z nich si myslí, že mají možnost ovlivňovat dění, 17 % dotázaných poté deklaruje, že je spíše možné jej ovlivnit a 60 % mladých lidí cítí, že možnost ovlivňovat život v České republice nemají (21 %) nebo spíše nemají (39 %).

Tabulka č. 4: Možnost ovlivňovat život v naší zemi

Možnost ovlivňovat život v naší zemi (v %):

	občané	mládež
ano	18	6
spíše ano	41	17
spíše ne	31	39
ne	7	21
neví	2	11

Zdroj: Pelka, F., Švestka, V., Ondrušková, M., *Participace mládeže a společnost*. NIDM MŠMT, 1998

3.1 Výchova k občanství

První informace o občanství, společnosti a politice získávají mladí již na základní škole. Výchova k občanství žákům předává důležité poznatky a oni tak získávají povědomí o politickém dění v naší společnosti.

Výchova k občanství se podílí na posílení občanského uvědomění a podporuje občanskou participaci. Žáci jsou informováni o právech a povinnostech občana, osvojují si nové hodnoty a tím získávají předpoklady k aktivnímu občanství.²¹

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání charakterizuje výchovu k občanství takto: „Vzdělávací obor Výchova k občanství se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Otevírá cestu k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s

²¹ STANĚK, A., MEZIHORÁK, F. (eds.) *Výchova k občanství pro 21. století*.

hospodářským životem a rozvíjí jejich orientaci ve světě financí. Přibližuje žákům úkoly důležitých politických institucí a orgánů, včetně činností armády a ukazuje možné způsoby zapojení jednotlivců do občanského života. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, posiluje smysl jednotlivců pro osobní i občanskou odpovědnost a motivuje žáky k aktivní účasti na životě demokratické společnosti.“²²

Žáci by si tedy měli osvojit základní informace a dovednosti týkající se občanského uvědomění a měli by se stát aktivními občany. Výchova k občanství je důležitou součástí vzdělávacího systému, protože díky ní získávají mladí podstatné podněty k tomu, aby se v budoucnu angažovali na společensko-politickém dění v naší společnosti, i přes to je ale v České republice jejich participace a zájem o politiku na nízké úrovni.

V současné době je problém výchovy občanství nejen v České republice, ale také v ostatních státech Evropy. Některé státy dokonce navýšily počet vyučovacích hodin občanské výchovy a snaží se o reformu tohoto předmětu. Vzdělávání v oblasti výchovy k občanství je totiž věnována menší pozornost než u jiných předmětů. Problémem je nedostatek materiálů a přístupů používaných k výuce tohoto předmětu.²³

Důležitým faktorem, který ovlivňuje vzdělávání v oblasti občanské výchovy, je školní prostředí a to, jak ho žáci vnímají. Pokud žáci považují prostředí ve třídě za otevřené a cítí, že mají prostor k diskuzi a možnost vyjádřit tak svůj názor, lépe si osvojují znalosti a získávají tak předpoklady pro budoucí účast ve volbách.²⁴

3.2 Informovanost mladých lidí

S rozvojem technologií je v posledních letech mnohem jednodušší získávat informace z nejrůznějších zdrojů. V současné společnosti je možné dostat se k velkému množství informací týkajících se společenského a politického dění. Sledovanost médií umožňuje lidem čerpat poznatky, rozšiřovat si obzory a získat tak informace o tom, co se ve světě děje.

²² *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]., s. 51

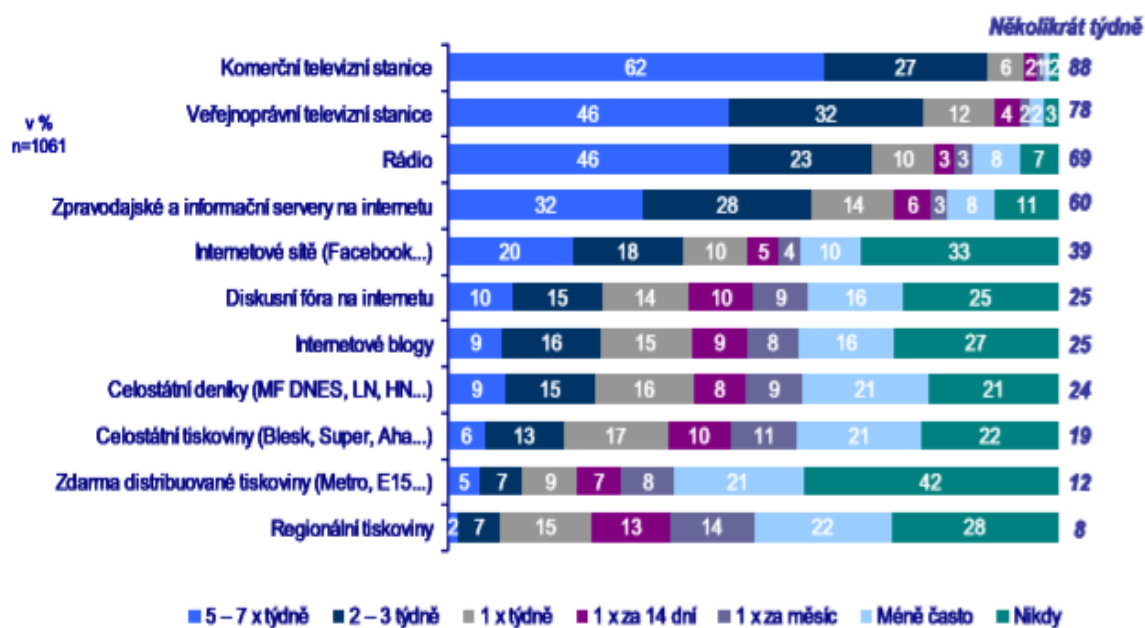
²³ European Commission/EACEA/Eurydice, 2017. *Citizenship Education at School in Europe – 2017*.

²⁴ ICCS, První zjištění z Mezinárodní studie občanské výchovy., 2010. [online].

Zdroje, ze kterých mladí lidé získávají informace o společensko-politickém dění závisí na tom, o jakou oblast se jedná. Informace o dění v obci nebo městské části získávají od jejich okolí (přátelé a rodiče), dalšími důležitými zdroji jsou pro ně obecní zpravodaje nebo internet. Oproti tomu, na úrovni České republiky, Evropské unie nebo politického dění ve světě, jsou pro mladé hlavními zdroji televize a internet, díky kterým jsou o dění informováni.²⁵

V rámci projektu Klíče pro život vznikl výzkum zaměřující se o informovanost a participaci mládeže. Podle tohoto průzkumu mladí lidé ve věku 15-26 let sledují hlavně televizi – komerční televizní stanice sleduje několikrát týdně 88 % dotázaných, veřejnoprávní televizi sleduje 78 % z nich. Druhým nejčastějším zdrojem je pro mladé rádio, poté následují zpravodajské a informační servery na internetu. Znatelně nižší počet respondentů sleduje internetové sítě, diskusní fóra a blogy. Nejméně ale získávají mladí lidé informace z tisku. (viz graf č. 6)

Graf č. 6: Sledovanost médií

Zdroj: Národní institut dětí a mládeže. Národní registr výzkumů o dětech a mládeži. *Informovanost a participace mládeže* [online]

²⁵ Národní institut dětí a mládeže. Národní registr výzkumů o dětech a mládeži. *Informovanost a participace mládeže* [online]

Jedna část tohoto projektu se zabývala také tím, jestli vnímají mladí lidé informovanost za dostatečnou a zda by chtěli být informováni či nikoliv. Mladí lidé se, v tomto ohledu, rozdělují do 4 skupin. První skupinu tvoří 18 % z nich, kteří si myslí, že informovanost je dostatečná a zároveň informováni být nechtějí. Druhou skupinu můžeme charakterizovat možností dostatečné informovanosti a zároveň potřebou být informováni. Tuto skupinu tvoří 25 % mladých.²⁶

Další dvě skupiny tvoří lidé, kteří zastávají názor, že informovanost je nedostatečná. Jedna reprezentuje 30 % mladých lidí a vyznačuje se tím, že nemají potřebu být informováni – tento názor sdílí převážně žáci základních škol, nezaměstnaní nebo lidé na mateřské dovolené. Druhá skupina (27 %) zastává stanovisko, které tvrdí, že mají potřebu být informováni, ale i přesto je informovanost nedostatečná. Tento postoj je charakteristický spíše pro studenty středních, vysokých nebo vyšších odborných škol a ekonomicky aktivní jedince. (Tabulka č. 5)

Tabulka č. 5: Informovanost mladých lidí

Dostatečnost informací	+	Informovanost je dostatečná, nechce být informován/a	Informovanost je dostatečná, chce být informován/a
	Celkem: 18 %	Celkem: 25 %	Celkem: 25 %
	Žáci na ZŠ: 13 % Studenti na SŠ: 14 % Studenti na VŠ, VOŠ: 18 % Ekonomicky aktivní: 23 % Nezaměstnaní, na rodičovské: 20 %	Žáci na ZŠ: 16 % Studenti na SŠ: 21 % Studenti na VŠ, VOŠ: 32 % Ekonomicky aktivní: 26 % Nezaměstnaní, na rodičovské: 14 %	Celkem: 25 %
	Celkem: 30 %	Celkem: 27 %	Celkem: 27 %
Informovanost je nedostatečná, nechce být informován/a	Informovanost je nedostatečná, chce být informován/a	Informovanost je nedostatečná, nechce být informován/a	Informovanost je nedostatečná, chce být informován/a
	-	Potřeba informací	+

Zdroj: Národní institut dětí a mládeže. Národní registr výzkumů o dětech a mládeži. *Informovanost a participace mládeže* [online].

²⁶ Národní institut dětí a mládeže. Národní registr výzkumů o dětech a mládeži. *Informovanost a participace mládeže* [online].

3.3 Možnost vyjádřit názor

Nízký zájem o politiku, a s tím spojená i nízká volební účast mladých lidí, se vztahuje také k tomu, jak vnímají možnosti participace. Potřeba vyjádřit svůj názor závisí na jejich pohledu na danou problematiku, a hlavně na tom, zda cítí, že mají možnost vyjádřit se bez následků. Mladí mají své názory na dění kolem nich, problémem ale je, že se bojí říci je nahlas.

Mládež se nejvíce zajímá o rodinná témata, u kterých si myslí, že mohou vyjádřit své postoje. U ostatních témat se poté jejich zájem snižuje. Po tématech týkajících se rodiny následuje školní prostředí a dění ve městě. Poslední příčky zaujímá politika na národní a mezinárodní úrovni.²⁷

Tímto tématem se zabýval, mimo jiné, výzkumný projekt Účast mladých lidí na politickém a společenském životě. Možnost vyjadřovat se k důležitým otázkám uvádí dotazovaní nejčastěji na úrovni rodiny (72 %), pouze 3 % uvádí, že tuto možnost nemají. Asi polovina dotazovaných (49 %) si myslí, že se rozhodně mohou vyjádřit na úrovni třídy, 41 % cítí, že vyjádřit se mohou pouze zčásti a zbylých 10 % se vyjadřovat nemůže. O dost větší propad pak zaznamenáváme na úrovni školy. Pouze 16 % respondentů cítí, že může bez problému vyjádřit svoje názory, zbylí dotazovaní si myslí, že je možné se vyjadřovat pouze zčásti (49 %) nebo vůbec (35 %). Nejhůře ale vnímají situaci na úrovni obce nebo čtvrti. Asi dvě třetiny dotazovaných cítí, že nemají žádnou možnost projevit na této úrovni svůj názor.

Tabulka č. 6: Možnost vyjádřit se

	ano	zčásti	ne
	2	1	-2
doma v rodině	72	25	3
ve školní třídě	49	41	10
na úrovni školy	16	49	35
na úrovni obce, čtvrti	9	24	67

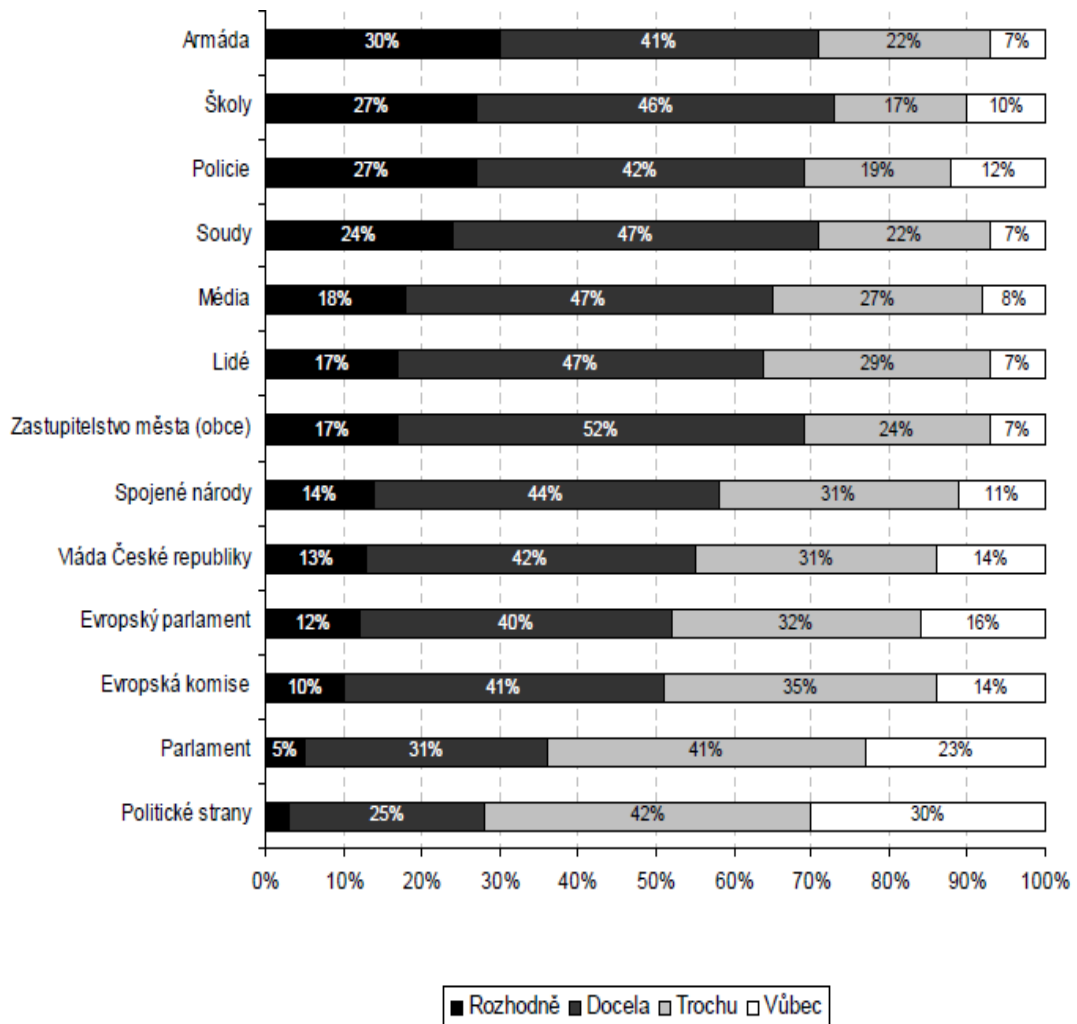
Zdroj: HOUŠKA T., *Účast mladých lidí na politickém a společenském životě*.

²⁷ BÁRTA O., BOČEK J., HUSÁK J., KOVACHEVA S. *Mladí lidé a veřejné politiky v České republice*.

3.4 Důvěra institucím

Jako další důvod nízkého zájmu o politiku můžeme zařadit nedůvěru mladých lidí k různým skupinám a institucím, které s politikou souvisí.

Tabulka č. 7: Důvěra institucím a skupinám

Zdroj: ICCS, Mezinárodní studie občanské výchovy. MŠMT, 2010.

Z tabulky č. 7 je patrné, že důvěra institucím není obecně příliš vysoká. Největší důvěru ze strany mladých mají armáda, škola nebo policie. Nejméně mladí důvěřují institucím nebo skupinám, které jsou spojeny s politikou. Pokud se blíže zaměříme na jednotlivé politické skupiny, organizace nebo instituce, zjistíme, že největší důvěru mladých lidí si získalo zastupitelstvo města nebo obce. Následují Spojené národy, Vláda

České republiky, Evropský parlament a komise. Na posledních dvou příčkách najdeme Parlament a politické strany. Parlamentu rozhodně věří pouze 5 % mladých lidí, 31 % docela, 41 % trochu a 23 % vůbec. O něco méně věří mladí politickým stranám – 3 % rozhodně, 25 % docela, 42 % trochu a 30 % vůbec.²⁸

4. Mladí a politické organizace

Jako politické organizace můžeme označit nejenom politické strany a politická hnutí, ale také mládežnické organizace politických stran.

V České republice mají všechny velké politické strany své mládežnické organizace. Najdeme v nich mladé lidi, kteří sdílí stejné nebo podobné politické přesvědčení, pořádají různé společensko-politické akce a zapojují se tak do politického dění. Pokud se tedy mladí o politiku zajímají, ale nechtějí, nebo kvůli nízkému věku ještě nemohou vstoupit přímo do politické strany, mají možnost stát se členem mládežnické organizace, která je může připravit na budoucí politickou kariéru.

4.1 Účast na aktivitách politické organizace

Mladí lidé v České republice se účastní nejrůznějších mimoškolních a volnočasových aktivit, o které mají zájem. Akce politických organizací ovšem do okruhu zájmu mládeže nepatří.

Flash Eurobarometer se zabýval angažovaností mládeže a jejich členstvím v politických organizacích. Jak již bylo zmíněno, podle dat z roku 2013 se aktivit nějaké politické organizace nebo strany účastnila 2 % mladých lidí v České republice. Průměr ve všech státech Evropské unie tvořil 5 %.²⁹ V roce 2017 byl průzkum proveden znovu a podle výsledků se v České republice aktivit politických organizací nebo politických stran účastnilo 6 % mladých. Průměr účasti mladých lidí ve státech EU byl 7 %.³⁰ Počet mladých lidí, kteří se účastní těchto aktivit tedy vzrostl – na území České republiky o 4 % a na území Evropské unie o 2 %.

²⁸ ICCS, Mezinárodní studie občanské výchovy. MŠMT, 2010.

²⁹ Flash Eurobarometer 375, „*European Youth: Participation in Democratic Life*“, European Commission, 2013. [online].

³⁰ Flash Eurobarometer 455, „*European Youth*“, European Commission, September 2017. [online].

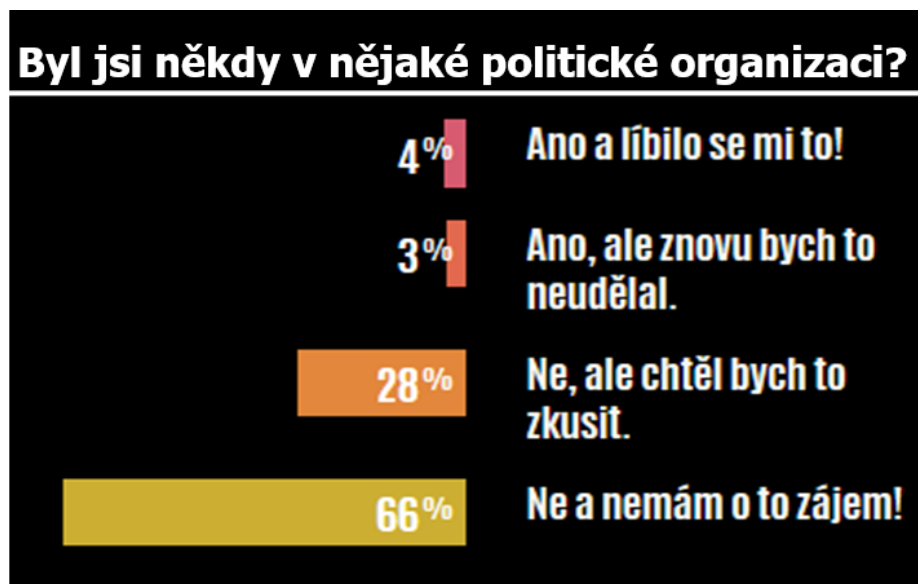
Aktivity pořádané politickou stranou nebo mládežnickou organizací politické strany jsou mladým lidem ve většině případů lhostejné. Až 90 % mladých se o takové akce nezajímá, a tudíž se jich ani neúčastní.³¹

4.2 Členství v politické organizaci

Obecný nezájem lidí o politiku a nízká volební účast se odráží také v počtu členů politických organizací. Nízkou participaci na politickém dění zaznamenáváme také v rámci členství v politických organizacích.³²

Výzkumný projekt s názvem „Generation What?“ měl za cíl zmapovat generaci mladých (věk 16-34 let) v Evropě. Jedna z otázek této ankety se zabývala členstvím mladých lidí v politických organizacích. Naprostá většina dotazovaných (94 %) z České republiky uvádí, že nikdy členem žádné organizace nebyla – 66 % o členství neproказuje zájem a 28 % z nich deklaruje, že ačkoliv nikdy členem politické organizace nebyli, chtěli by to zkusit. Členství v nějaké politické organizaci poté udává 7 % mladých lidí – 3 % z nich byli členem, ale znovu už by to neudělali, zbývajícím 4 % dotázaných se členství v politické organizaci líbilo (viz tabulka).

Tabulka č. 8: Členství v politické organizaci

Zdroj: Generation What? Zpráva o mladé generaci: Generation What? [online].

³¹ HOUŠKA, Tomáš. Účast mladých lidí na politickém a společenském životě., NIDM MSMT.

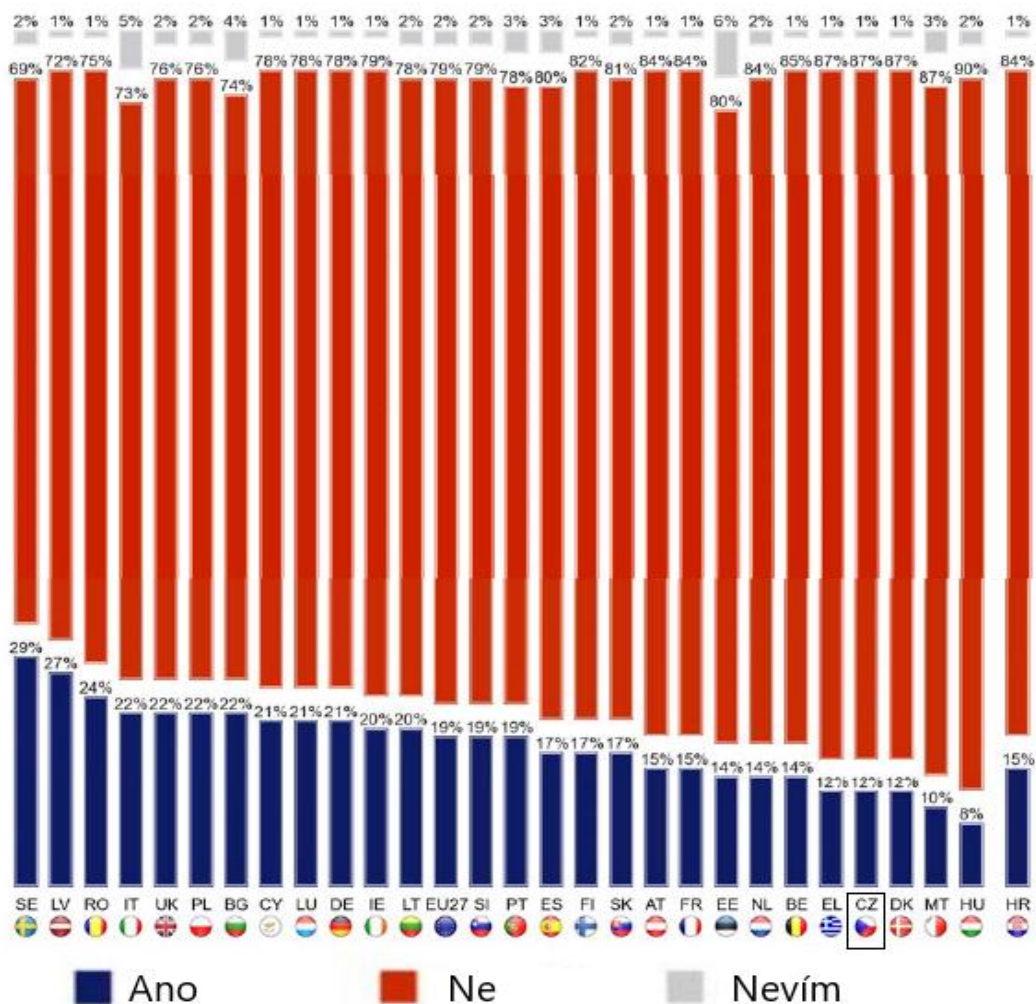
³² European Youth Forum., Youth & Political Parties: A Toolkit for Youth-friendly Politics in Europe. 2018. [online].

4.3 Možnost vstupu do politiky

Členství v politické organizaci tedy není mezi mladými příliš oblíbené. Podobně se mladí staví také k možnosti stát se politickým kandidátem nebo členem nějaké politické strany. Nejnižší počet politických kandidátů a členů politických stran totiž obecně tvoří mladí lidé.³³

Podívejme se na to, jak vysoká tedy ochota mladých lidí stát se politickým kandidátem ve všech státech Evropské unie. (graf č. 7)

Graf č. 7: Ochota mladých lidí kandidovat do voleb

Zdroj: Flash Eurobarometer 375, „European Youth: Participation in Democratic Life.“, European Commission, 2013. [online]. (upraveno)

³³ European Youth Forum., *Youth & Political Parties: A Toolkit for Youth-friendly Politics in Europe*. 2018. [online].

Z výsledků Flash Eurobarometeru z roku 2013 jasně vyplývá, že mladí lidé nejsou ochotní kandidovat do politiky. Na otázku „Byli byste ochotni v budoucnu kandidovat do voleb?“ většina z dotazovaných (80 %) odpovídala negativně, pouze 19 % respondentů ze všech států Evropské Unie uvedlo, že by kandidaturu v budoucnu zvážili. V České republice byl názor obdobný – 87 % mladých Čechů nemá nikdy v plánu stát se politickým kandidátem, pouhých 12 % z nich poté uvádí, že možnost budoucího vstupu do politiky zvažuje.³⁴ (viz graf č. 7)

Podle průzkumu zaměřujícího se na studenty středních škol je jejich možná budoucí politická aktivita rovněž na nízké úrovni. Většina středoškoláků (75 %) si nedokáže představit, že by vstoupili do politické strany nebo se stali politiky. Vstup do politické strany a současně možnost stát se politikem si dokáže představit 9 % z nich. Někteří dále uvádí, že by si dokázali přestavit alespoň jednu z těchto možností – možnost vstupu do politiky udávají 3 % dotazovaných a další 3 % respondentů si dokáží představit, že se z nich stanou politici. Zbýlých 10 % se zatím nerozhodlo.³⁵

5. Stranické preference mladých lidí

Politické postoje, stranické preference a volební chování mladých lidí jsou silně ovlivněny prostředím, ve kterém člověk vyrůstá. Hodnoty a postoje získané v rodinném a školním prostředí mají vliv i na budoucí stranické preference mládeže.³⁶

Politické klima a druh navštěvované školy jsou významným předpokladem pro stranickou preferenci mládeže. Žáci gymnázií častěji tíhnou k volbě pravice, naopak žáci navštěvující střední odborná učiliště preferují spíše levici. Na utváření politických preferencí mají na úrovni školy vliv také spolužáci a jejich postoje. Ještě důležitější než škola, je rodinné prostředí, volební chování a preference rodičů totiž silně ovlivňují postoje dětí. Pokud rodiče preferují pravici, je pravděpodobné, že děti budou rovněž dávat přednost pravici před levicí. Politické preference získávají mladí v největší míře v rodinném prostředí, školní prostředí působí na žáky minimálně, protože názory na politiku a stranické preference získává mládež již od rodiny.³⁷

³⁴ Flash Eurobarometer 375, „*European Youth: Participation in Democratic Life.*“, European Commission, 2013. [online].

³⁵ Kudrnáč, A., *Zájem mladých lidí o politiku a online politická participace.*, 2017

³⁶ Kudrnáč, A. „*Stranické preference mladých lidí v České republice.*“ 2015

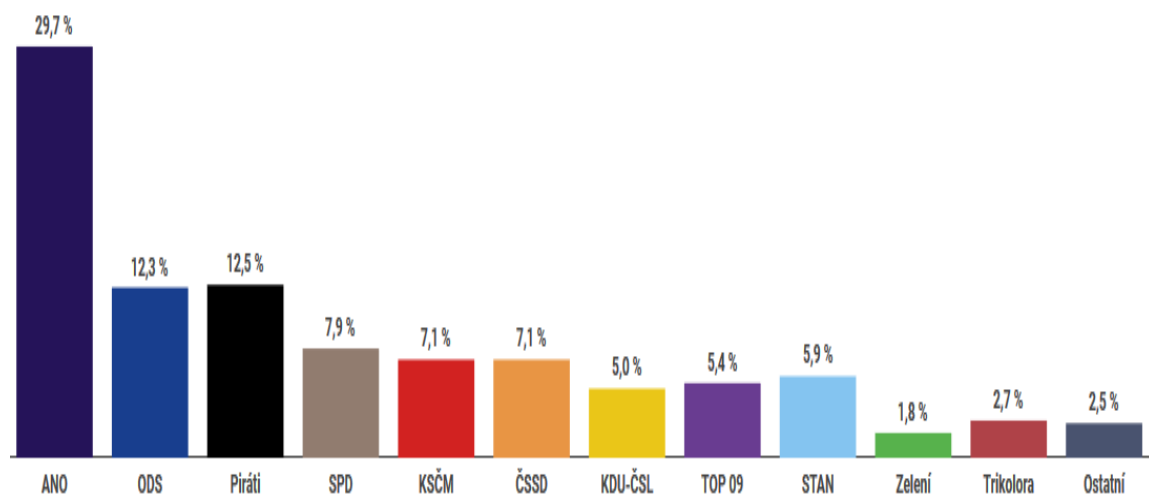
³⁷ Tamtéž.

5.1 Volební model

Znatelné rozdíly ve stranických preferencích lze zaznamenat u různých věkových skupin. Mladí lidé se vyznačují jinými volebními preferencemi než ostatní generace. Výzkumná agentura MEDIAN v roce 2019 vytvořila průzkum volebních preferencí občanů podle věkových kategorií ve volbách do Poslanecké sněmovny.

V následujícím grafu můžeme vidět odhad podpory jednotlivých politických stran ve volbách v roce 2019 podle volebních preferencí celé české společnosti.

Graf č. 8: Volební model, 2019 (všichni voliči)

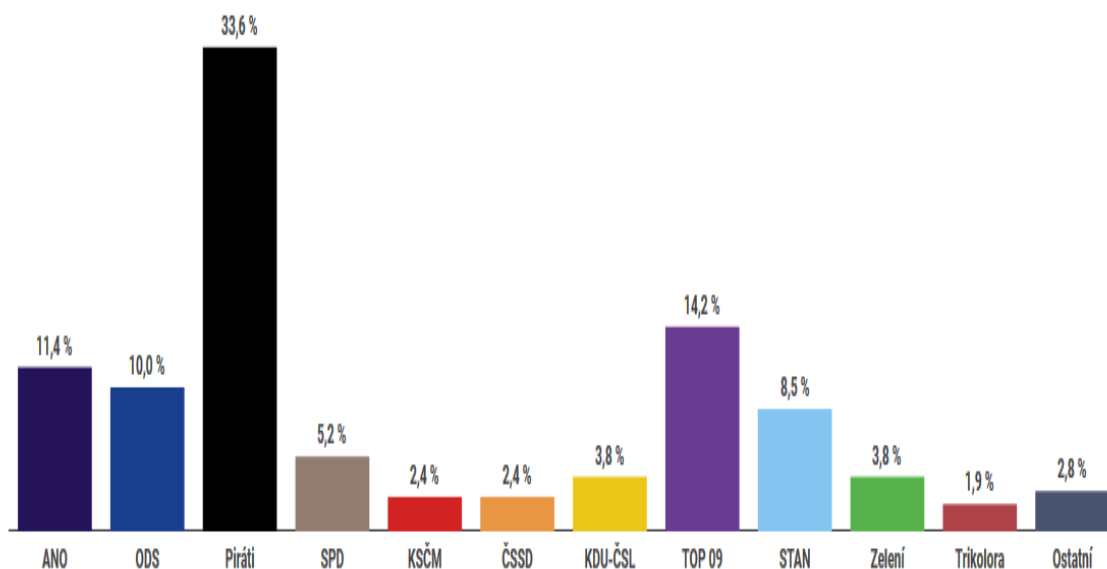
Zdroj: MEDIAN, s.r.o. Volební model, 2019. [online].

Stranou s nejvyšším procentem hlasů je ANO (29,7 %), na druhém místě jsou Piráti (12,5 %) a na třetím ODS (12,3 %). Poté následují strany s již znatelným rozdílem hlasů – SPD (7,9 %), KSČM a ČSSD (shodně 7,1 %), STAN (5,9 %), TOP 09 (5,4 %) a KDU-ČSL (5 %). Následující strany získaly podporu méně než 3 % voličů – Trikolora (2,7 %), Zelení (1,8 %) a další. (Graf č. 8)

Pro srovnání se podívejme na volební preference mladých lidí ve věku 18–24 let. V této věkové skupině jasně vítězí Piráti (33,6 %), na druhém místě je TOP 09 (14,2 %), a poté následují strany s rozdílem hlasů do 1,5 % – ANO (11,4 %), ODS (10 %) a STAN (8,5 %). Další z uvedených stran získaly již nižší podíl voličů – SPD (5,2 %), KDU-ČSL

a Zelení (shodně 3,8 %). Ostatní strany mají méně než 3 % voličů – KSČM a ČSSD (shodně 2,4 %), Trikolora (1,9 %). (Viz graf č. 9.)

Graf č. 9: Volební model, 2019 (věk 18-24 let)

Zdroj: MEDIAN, s.r.o. Volební model, 2019. [online].

Z obou grafů je tedy zřejmé, že mladí upřednostňují jiné politické strany než voliči v České republice obecně. Na první pohled jsou patrné značné rozdíly u stran s nejvyšším procentem voličů, odlišnosti mezi výsledky jsou ale znatelné téměř u všech politických stran nebo hnutí, volební stranické preference mladých lidí se tudíž výrazně liší od preferencí populace jako celku.

6. Dotazníkové šetření mezi studenty

K této bakalářské práci byla využita metoda písemného dotazování. Dotazníkové šetření se snaží popsat postoje mladých lidí k participaci na politice. Cílovou skupinou šetření byli studenti a studentky Pedagogické fakulty.

Vzhledem k omezenému okruhu odpovídajících nelze výsledky vztahovat na celou populaci České republiky. Výsledek dotazníku má vypovídající hodnotu pouze vzhledem ke studentům a studentkám společenských věd Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity.

6.1 Metodika dotazníkového šetření

Dotazník vyplňovali studenti a studentky prvního, druhého a třetího ročníku bakalářského studia oboru Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání na Katedře společenských věd Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Šetření probíhalo v období od 19.2. do 21.2. 2020. Dotazník byl v tištěné formě rozdán studentům a studentkám jednotlivých ročníků. Po vyplnění dotazníku jej odevzdali, a protože v něm uváděli pouze pohlaví a věk, byla tím zaručena jejich anonymita.

Pro vytvoření otázek použitých v dotazníkovém šetření mi jako inspirace sloužily nejrůznější průzkumy a šetření, které se na podobné otázky standardně ptají. Inspirovala jsem se především průzkumy, které byly vytvořeny Centrem pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu Akademie věd České republiky. Druhým zdrojem, který mi pomohl s vytvořením otázek pro dotazníkové šetření, byl Flash Eurobarometer a jeho výzkumy zabývající se mládeží Evropské unie.

Dotazník se skládal celkem z 19 otázek – 17 z nich bylo uzavřených a dvě otevřené. Uzavřené otázky se zaměřovaly celkově na politické dění. Otevřené otázky byly zvoleny proto, aby se respondenti zamysleli nad tím, proč studují Výchovu k občanství a nad jejich budoucí rolí učitele.

Dotazník jsem postupně zpracovávala na základě uvedených odpovědí. Odpovědi na uzavřené otázky byly vyhodnoceny kvantitativně – u otázek, které obsahovaly odpovědi: ano/ne (nebo odpovědi: ano/spíše ano/spíše ne/ne), byl poté počet hlasů u jednotlivých odpovědí převeden na procenta. V uzavřených otázkách, které umožňovaly vybrat více odpovědí byl ponechán přesný počet odpovědí. Otevřené otázky pak byly vyhodnocovány kvalitativně. Z důvodu podobnosti odpovědí jsou ve výsledcích dotazníkového šetření uvedeny pouze některé z nich.

Předpokládaný počet všech dotazovaných byl 144, a celkem jej nakonec vyplnilo 103 studentek a studentů ve věku 19–24 let. Většinu dotazovaných tvořily ženy – 80 % (celkem 82 respondentek), zbylých 20 % byli muži (21 respondentů).

6.2 Výsledky dotazníku

První část dotazníku se snaží zjistit, jaké jsou postoje mladých lidí k politickému dění a to, jakým způsobem se zapojují do politické participace. První otázka zjišťovala, jestli se respondenti zajímají o politiku. Necelých 67 % dotazovaných odpovědělo, že se o politiku zajímá nebo spíše zajímá, oproti tomu více než 30 % o politiku zájem nejeví, nebo se o politiku zajímají pouze minimálně. (Graf č. 10)

Graf č. 10:

Další otázka se zabývala volební účastí mladých lidí v České republice. Necelé 3 % dotazovaných si myslí, že volební účast vysoká je. Asi 32 % soudí, že účast je spíše

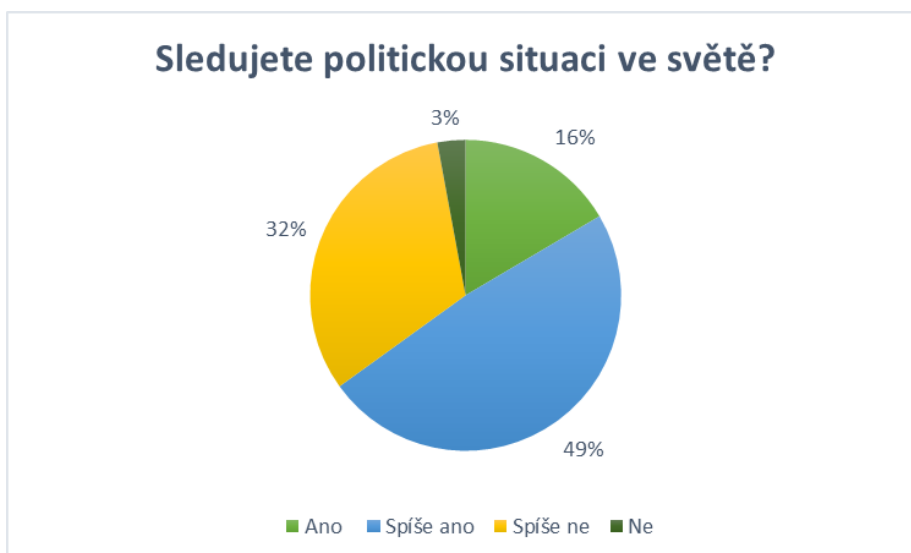
vyšší a zbylých 65 % respondentů zastává názor, že volební účast je spíše nízká, nebo nízká. (Graf č. 11)

Graf č. 11:

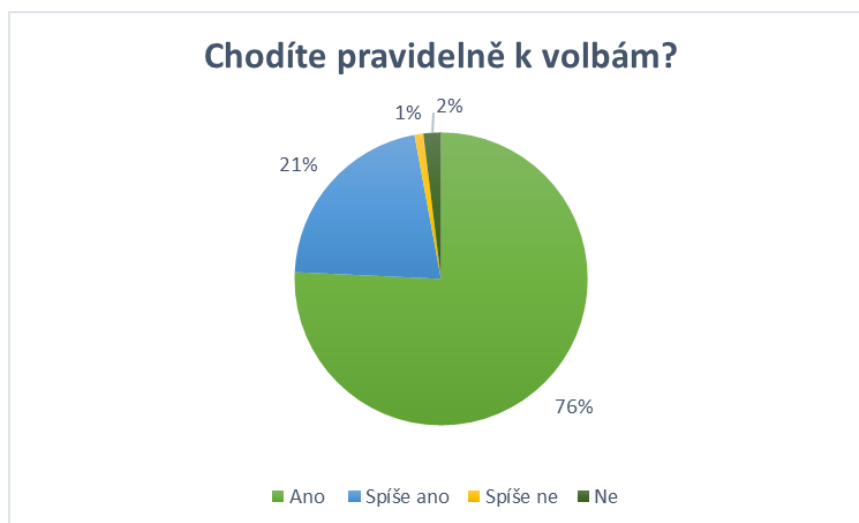
Politickou situaci ve světě sleduje celkem 65 % respondentů – 16 % z nich ji sleduje, 49 % spíše sleduje, zbývajících 35 % se o politiku ve světě nezajímá. (Graf č. 12)

Graf č. 12:

Čtvrtá otázka zjišťovala, jestli respondenti chodí pravidelně k volbám. Vzhledem k nízké volební účasti mladých lidí v České republice mne odpovědi na tuto otázku mile překvapily. Z celkového počtu 103 dotázaných k volbám pravidelně chodí 78 z nich (76 %), 22 respondentů (21 %) uvádí, že volit spíše chodí. Voleb se poté neúčastní pouze 3 % dotázaných. (Graf č. 13)

Graf č. 13:

Následující otázky se zabývaly členstvím v mládežnických organizacích politických stran a členstvím v politické straně. Ani jeden z respondentů není členem politické strany a pouze jeden z dotázaných uvedl, že je členem mládežnické organizace politické strany.

Dále respondenti odpovídali na otázky ohledně toho, jestli je možné ovlivnit dění v místě bydliště, v České republice nebo celosvětově.

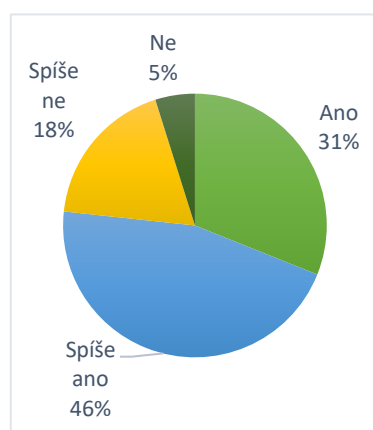
Možnost ovlivnit dění v místě bydliště se setkala s pozitivní odezvou – 31 % respondentů uvedlo, že dění v místě bydliště ovlivnit lze, 46 % zastává názor, že dění je spíše ovlivnitelné – celkem si tedy 77 % dotázaných myslí, že je možné jej ovlivnit. Zbýlých 23 % si myslí, že nikoliv – 18 % z nich tvrdí, že politickou situaci spíše ovlivnit nemohou a 5 % poté uvádí, že je neovlivnitelná. (Graf č. 14)

Ohledně dění v České republice byli respondenti poněkud skeptičtí – 55 % z nich si myslí, že jej ovlivnit nelze – 47 % dotázaných uvádí, že dění spíše ovlivnit nemohou,

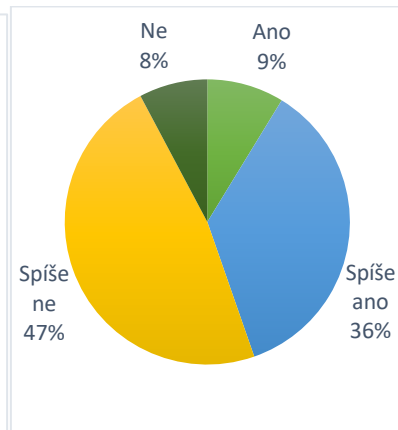
8 % si myslí, že vůbec. Zbývajících 45 % respondentů se přiklání k tomu, že dění v České republice ovlivnit spíše nebo vůbec nelze. (Graf č. 15)

Nejvíce ale pochybují o tom, že mohou něco změnit ve světě. Podle naprosté většiny dotázaných (95 %) není možné ovlivnit celosvětové dění – 41 % z nich si myslí, že politickou situaci ve světě nemohou ovlivnit vůbec, 54 % zastává názor, že ovlivnit světové dění spíše nemohou. Pouze 5 % respondentů se přiklání k tomu, že celosvětové dění je ovlivnitelné. (Graf č. 16)

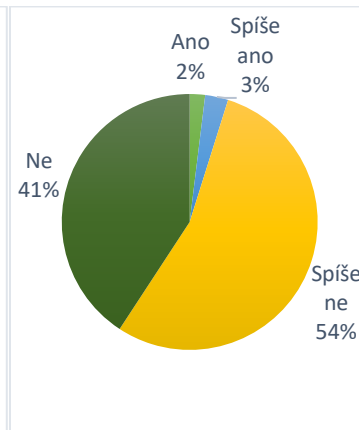
Graf č. 14:³⁸

Graf č. 15:³⁹

Graf č. 16:⁴⁰

Další otázky se zabývaly tím, jakým způsobem se mladí lidé podílí na veřejném dění – jejich účast na demonstracích, veřejných debatách nebo podepsání nějaké politické petice.

První z těchto otázek zjišťovala účast na demonstracích – necelých 20 % z dotázaných uvedlo, že se demonstrací účastní, ovšem většina z nich (81 %) na demonstrace nechodí. (Graf č. 17)

Podobně dopadla také účast na veřejných debatách, kdy se jich účastní asi 25 %, ostatní dotazovaní (75 %) na veřejné debaty nechodí. (Graf č. 18)

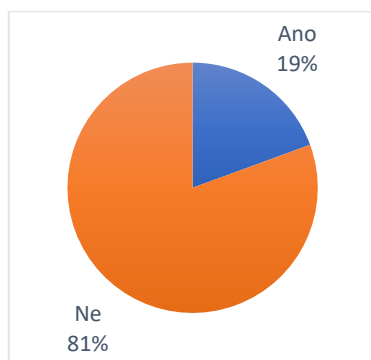
³⁸ Myslíte si, že můžete ovlivnit dění v místě svého bydliště?

³⁹ Myslíte si, že můžete ovlivnit dění v České republice?

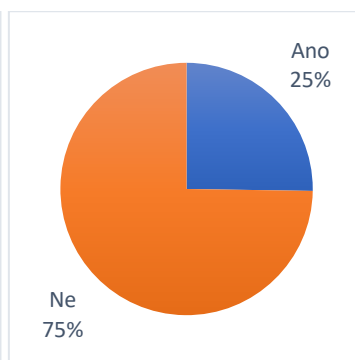
⁴⁰ Myslíte si, že můžete ovlivnit dění celosvětově?

Poslední otázka se věnuje podpisu politické petice. Necelá polovina respondentů (asi 48 %) uvedla, že v posledních dvou letech nějakou petici podepsala, zbývajících 52 % nikoliv. (Graf č. 19)

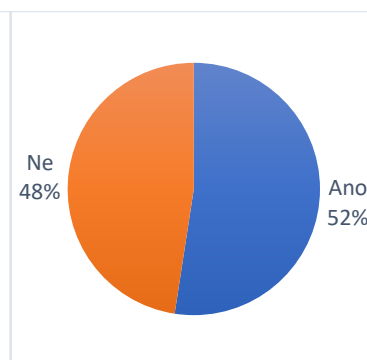
Graf č. 17: ⁴¹

Graf č. 18: ⁴²

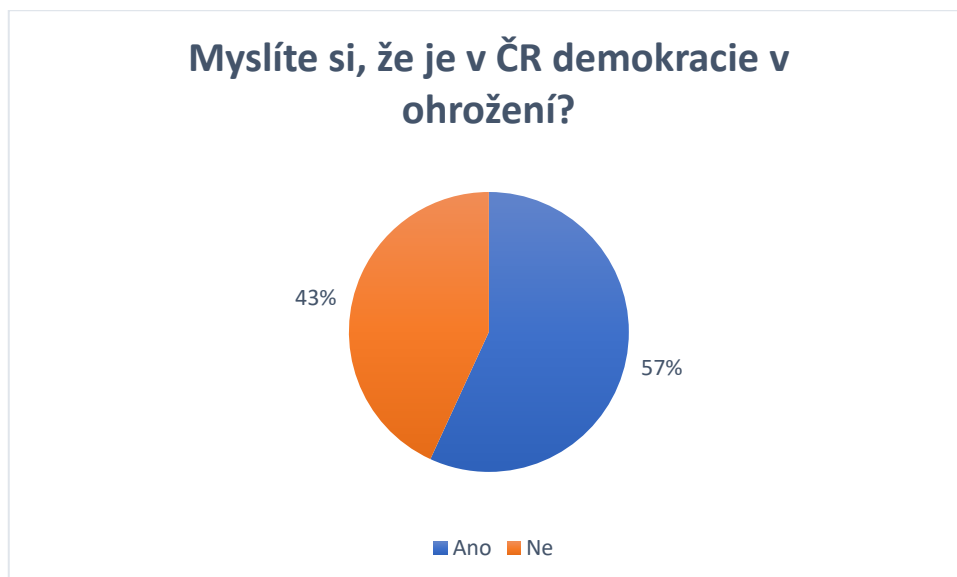

Graf č. 19: ⁴³

Jak můžeme vidět na předchozích otázkách, jejich participace na veřejném dění není úplně na vysoké úrovni, více než 55 % z nich ale zastává názor, že je demokracie v České republice v ohrožení. (Graf č. 20)

Graf č. 20:

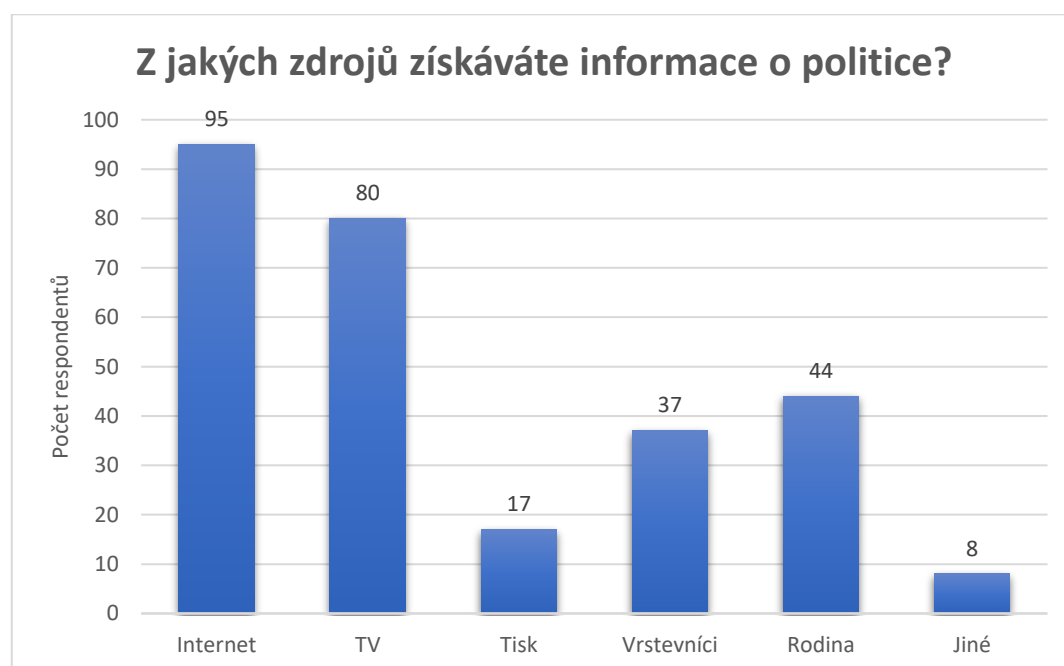
⁴¹ Účastníte se demonstrací?

⁴² Chodíte na veřejné debaty?

⁴³ Podepsal/a jste v posledních dvou letech nějakou politickou petici?

Další část otázek se zaměřovala na konkrétnější postoje k politice. Nejprve měli dotazovaní vybrat, z jakých zdrojů získávají informace o politice a uvést jejich příklady. Naprostá většina z nich (95) čerpá informace z internetu. Mezi nejčastěji uváděné internetové zdroje patří: Seznam.cz, Novinky.cz, iDNES.cz nebo Aktuálně.cz. Dále sledují politiky, politické strany nebo různé spolky na sociálních sítích – nejčastěji byl zmiňován Instagram a Twitter. Dotazovaní získávají informace také z anglických webů, 9 z nich je uvedlo jako zdroj informací o politickém dění. Mezi nejčastěji zmiňované patří BBC nebo The Guardian. Druhým nejdůležitějším zdrojem je pro mladé televize (80). Až 70 % studentů sleduje Českou televizi (ČT1, ČT2, ČT24) a někteří z nich dokonce uvádí, že ČT je pro ně jediným věrohodným zdrojem. Další uváděné stanice byly TV Nova, Prima nebo Barrandov. Jako další zdroje informací jsou pro respondenty lidé z jejich okolí – informace od vrstevníků získává 37 z nich a 44 dotázaných je informováno rodinou. Asi nejméně důležitým zdrojem je pro mladé tisk. Pouze 17 studentů jej uvedlo jako zdroj informací o politice. Dva nejčastěji zmiňované zdroje byly týdeníky Respekt a Reflex, ale informace získávají studenti také z deníku Právo, Hospodářských novin nebo Mladé fronty Dnes. Mimo jiné považují dotazovaní za zdroj informací také například školu (4), rádio (2) nebo farnost (1). (Graf č. 21)

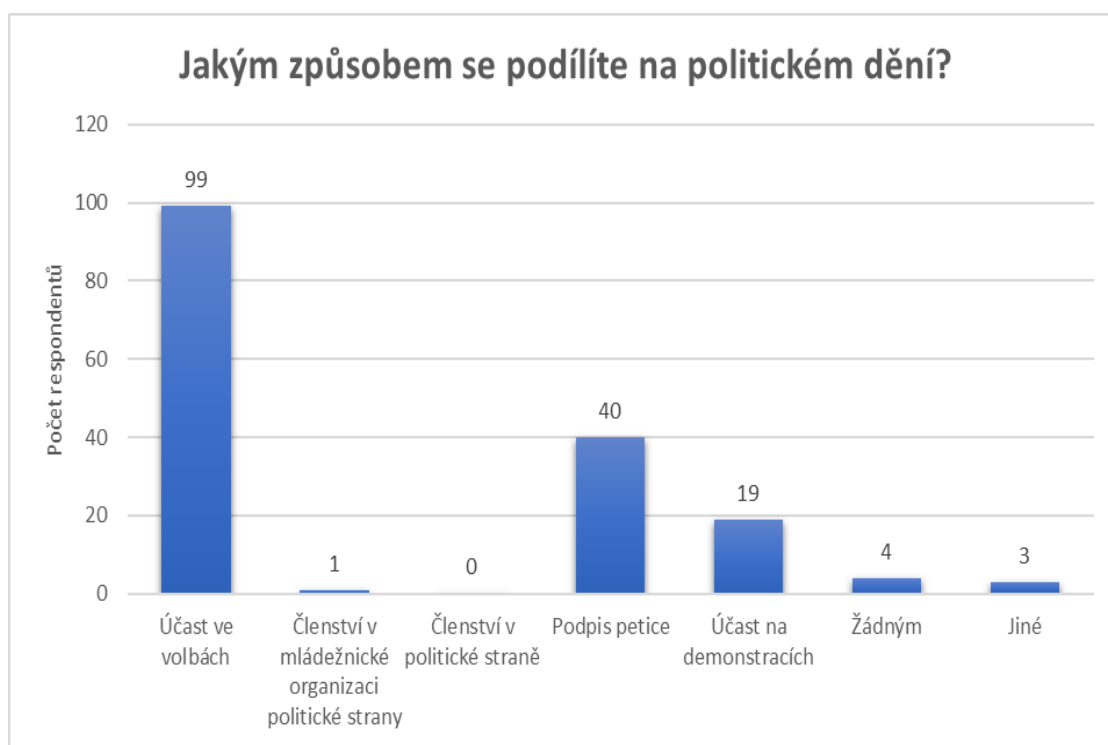
Graf č. 21:

Další z otázek se zabývala tím, jakými způsoby se studenti podílí na politickém dění. Naprostá většina (99) uvádí účast ve volbách. Jak již bylo zmíněno výše, nikdo z dotazovaných není členem politické strany a pouze jeden z nich je členem mládežnické organizace politické strany. (Graf č. 22)

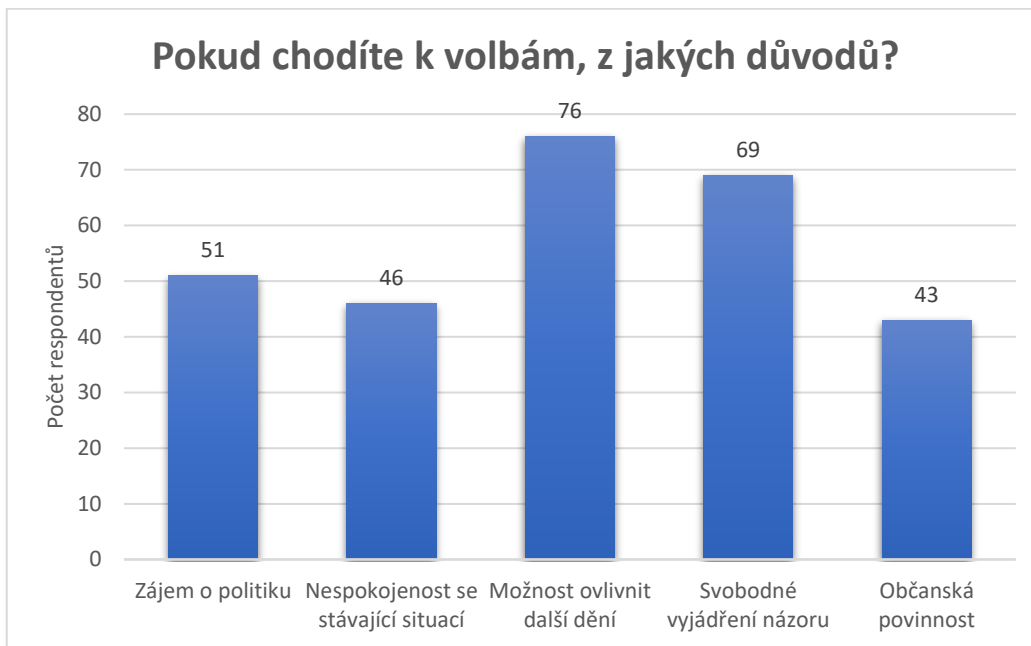
Druhým nejčastějším způsobem, kterým se respondenti podílí na politickém dění, je podpis petice (40). Účast na demonstracích poté uvádí pouze 19 z nich. Mezi jiné způsoby politické participace zmiňují někteří z nich diskuzi na internetu nebo například schůzi obecního zastupitelstva. Pouze čtyři dotazovaní se na politickém dění nepodílí žádným způsobem. (Graf č. 22)

Graf č. 22:

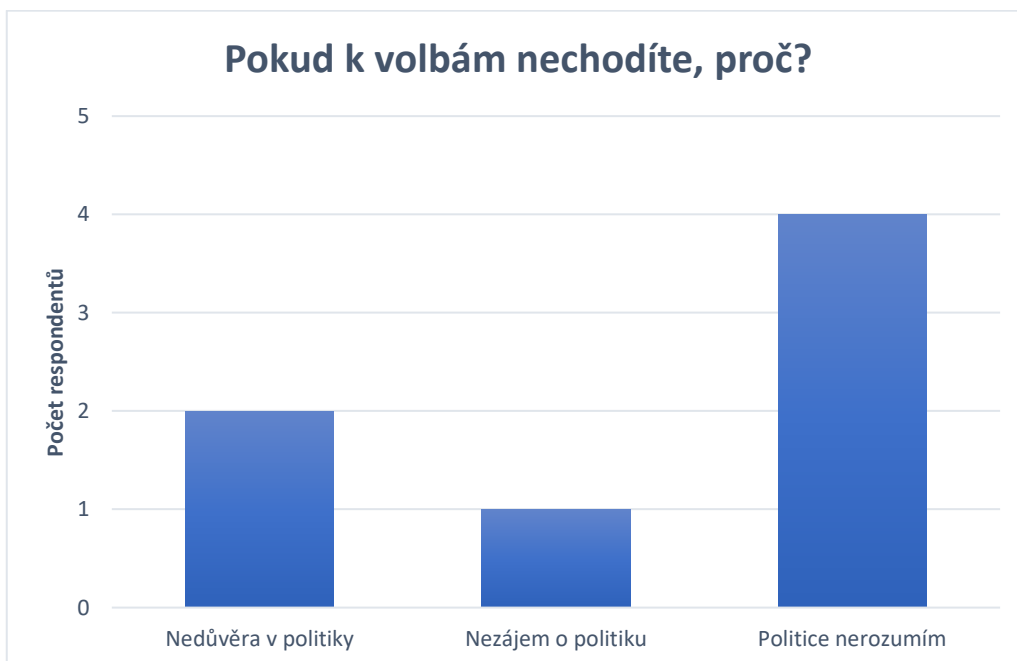
Následující otázka se snaží zjistit, jaké jsou důvody studentů pro účast ve volbách. Dozvídáme se, že nejčastější příčinou pro účast ve volbách je možnost ovlivnit další dění (76). Toto zjištění je následováno svobodným vyjádřením názoru (69). Třetím nejčastějším důvodem je, se znatelným odstupem patnácti hlasů, zájem o politiku (51). Poslední dvě místa zastávají nespokojenost se stávající situací a občanská povinnost, přičemž je jejich rozdíl téměř zanedbatelný (46, 43). (Graf č. 23)

Graf č. 23:

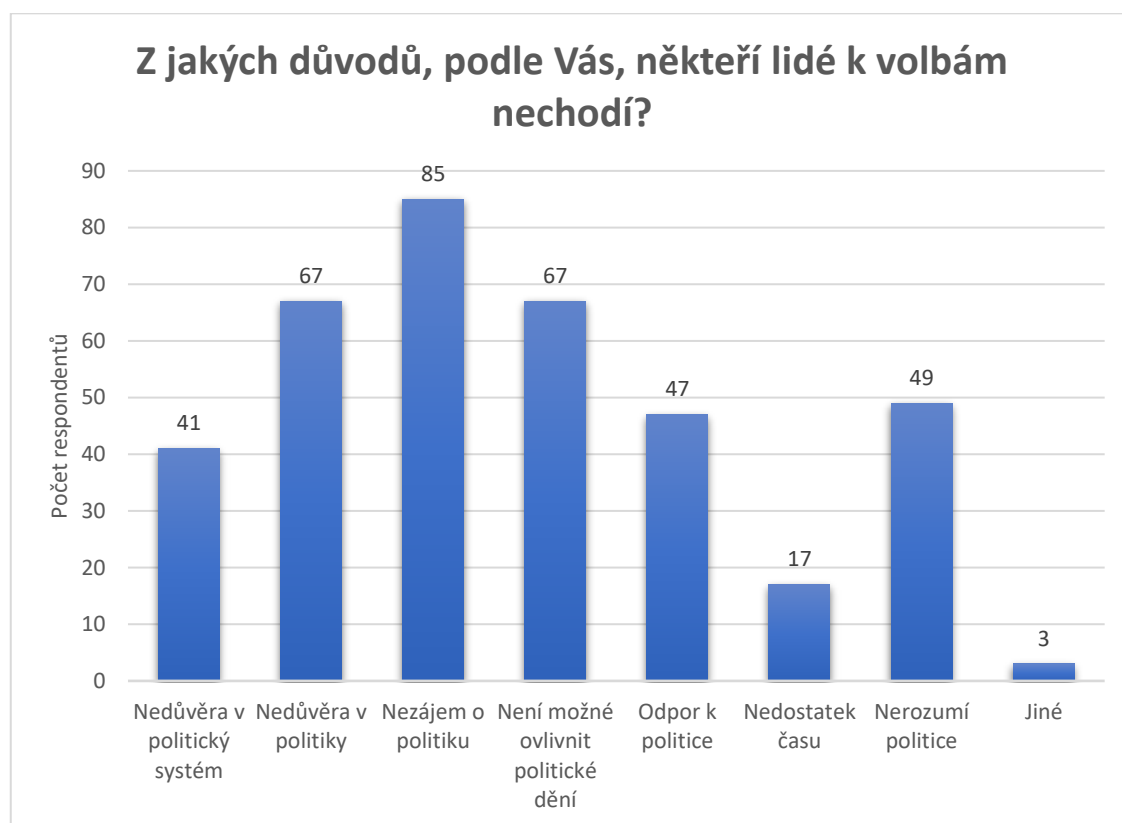
Jak již bylo zmíněno v předchozích otázkách, pouze 4 lidé z celkového počtu 103 respondentů se voleb neúčastní. Všichni čtyři zodpověděli, že primárním důvodem pro volební neúčast je, že politice nerozumí. Z těchto čtyř respondentů rovná polovina dále uvádí, že nedůvěřují politikům. Jeden z nich mimo jiné k volbám nechodí proto, že se o politiku nezajímá. (Graf č. 24)

Graf č. 24:

Celkem 85 dotazovaných si myslí, že lidé k volbám nechodí proto, že se o politiku nezajímají. Na druhém a třetím místě se, se shodným počtem respondentů (67), pohybuje nedůvěra v politiky a to, že nejsou přesvědčeni o své možnosti ovlivnit politické dění. S téměř zanedbatelným rozdílem dvou hlasů se na třetím a čtvrtém místě objevuje příčina že lidé, kteří k volbám nechodí, politice nerozumí (49), anebo to, že k politice mají odpor (47). Dalším důvodem pro neúčast ve volbách je nedůvěra v politický systém (41). S již znatelným rozestupem graf téměř uzavírá ta domněnka, že voliči nemají čas účastnit se voleb (17). (Graf č. 25)

Graf č. 25:

U této otázky studenti uváděli také jiné možnosti pro neúčast občanů u voleb. Patří mezi ně lenost nebo to, že je v České republice příliš mnoho stran, a tudíž se voliči nemohou rozhodnout, koho zvolit. Jeden z dotazovaných uvedl: „Čekají, koho zvolí zbytek České republiky a pak si jen stěžují, že máme např. špatnou vládu. Nechtějí přijmout zodpovědnost za situaci, která by nastala.“

Mé šetření poté obsahovalo dvě otevřené otázky, ve kterých se měli dotazovaní zamyslet na tím, proč studují výchovu k občanství a jestli je, podle nich, role učitele výchovy k občanství důležitá a svoji odpověď zdůvodnit. V této části mé práce jsem získala velmi širokou škálu odpovědí, které zahrnovaly některé očekávané i neočekávané názory.

Pozitivním zjištěním bylo, že většina studentů a studentek se rozhodla pro studium výchovy k občanství, protože je tento předmět zajímavý. Na druhou stranu se zde objevily i odpovědi, které dokazují, že ne všichni studenti mají skutečný zájem o studium společenských věd.

Někteří z respondentů tento obor studují kvůli tomu, že se nedostali na školu, na kterou chtěli (5 respondentů), nebo potřebovali druhý předmět a společenské vědy vnímají jako nejlepší východisko (7 respondentů). Jiní uvádí, že je tento předmět bavil na střední škole a chtěli v jeho studiu pokračovat (celkem 22 dotazovaných).

Více než 60 studentek a studentů ale vidí výchovu k občanství jako jeden z nejdůležitějších předmětů. Občanská výchova je, podle nich, důležitá pro společnost a pro budoucí pohled žáků na svět, a to z několika důvodů. Nejčastěji dotazovaní zmiňovali, že tento předmět formuje žáky, jejich povědomí o společenském dění a zároveň získávají všeobecný přehled.

Podívejme se teď na některé zajímavé odpovědi na otázku: Z jakého důvodu studujete výchovu k občanství?

„Nejspíše proto, že si přeji lepší zem plnou lidí, kteří nejsou lhostejní k věcem okolo nich, pomáhat jim zorientovat se ve světě a v politice.“

„Bezprostředně se týká každého z nás, každý den se setkáváme s lidmi, jsme součástí společnosti, která ovlivňuje nás a my ji.“

„Protože výchova k občanství je důležitou součástí vzdělávání a děti se díky ní rozvíjejí.“

„Občanka mě naplňuje, jak po stránce znalostní, tak hodnotové.“

„Ráda bych tento předmět učila na ZŠ a vyučovala ho jako plnohodnotný předmět. Mým cílem je, abych děti naučila vidět svět otevřenýma očima, aby měly zájem o to, co se kolem nich děje a probírat s nimi aktuální problémy, které je budou zajímat, protože jim často nerozumí a nemá jim to kdo vysvětlit.“

Další otevřená otázka zjišťovala, co si studenti a studentky myslí o roli učitele výchovy k občanství. Skoro všichni dotazovaní (99 %) uvádí, že učitel výchovy k občanství má důležitou roli.

Učitel výchovy k občanství, podle respondentů, předává žákům důležité informace pro život, pomáhá jim orientovat se ve světě, formuje žáky, předává jim určité společenské hodnoty a získávají všeobecný přehled.

Jako problém někteří z nich zmiňují to, že tomuto předmětu není na školách věnována dostatečná pozornost a vyučující vnímají občanskou výchovu spíše jako druhořadý předmět.

Jak někteří odpovídali na otázku: Myslíte si, že role učitele výchovy k občanství důležitá? Proč?

„Ano, protože děti musí mít přehled o tom, co se kolem nich děje.“

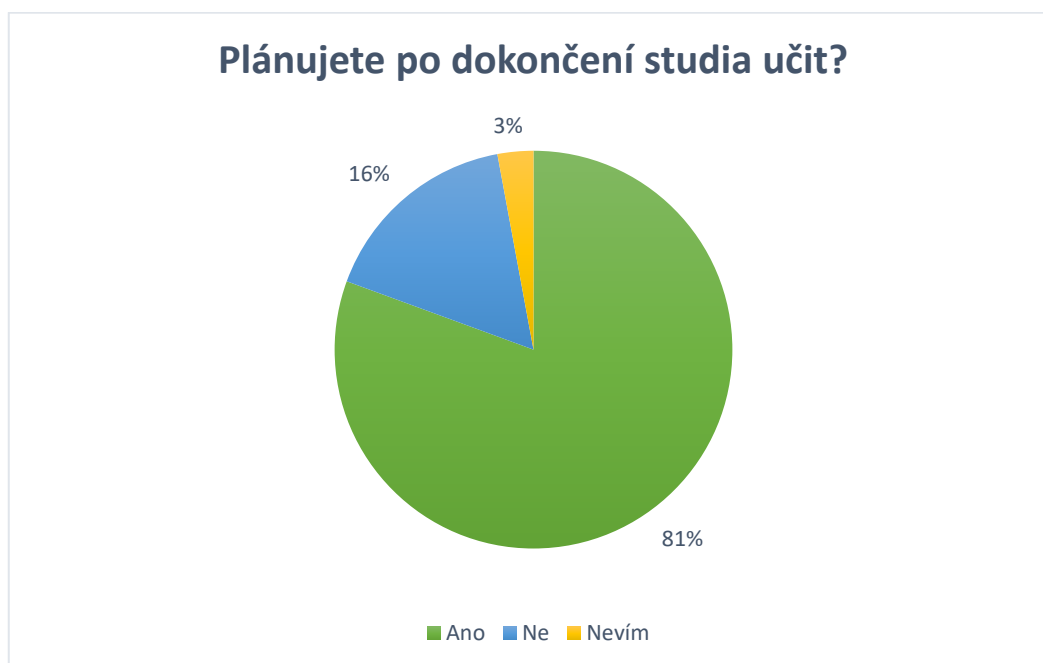
„Ano. Dobrý učitel může mladou generaci přimět k uvědomování si sebe samých, svých možností a navést je správným směrem.“

„Ano. Aby se žáci nestali nemyslicími ovce. Je třeba je naučit uvažovat.“

„Ano, má možnost předat velké spektrum informací, zabývat se s žáky celospolečenskými a celosvětovými tématy. Pro získání všeobecného rozhledu je tento předmět zásadní.“

Poslední otázka dotazníku zjišťovala, jestli studenti plánují po dokončení studia učit. K mému překvapení 81 % z nich uvádí, že by učit chtěli. Zbylí dotazovaní učit nechtějí (16 %) nebo se ještě nerozhodli (3 %). (Graf č. 26)

Graf č. 26:

Závěr

Na základě informací a výzkumů použitých v této práci je zřejmé, že zájem mladých lidí v České republice o politiku je velmi nízký. Jejich nezájem o politiku ovlivňuje také ochotu účastnit se voleb. Asi nejdůležitějším faktorem ovlivňujícím zájem a účast na politickém dění je věk a vzdělání voličů. Jak již bylo v práci zmíněno, volební účast mladších věkových skupin je nejnižší a s přibývajícím věkem roste jak účast na politickém dění, tak i samotný zájem o politiku. Podobně je na tom také vliv vzdělání. U voličů, kteří dosáhli vyššího vzdělání, je pravděpodobnější aktivní účast na politickém dění.

Ačkoliv se mladí účastní aktivit některých zájmových organizací, jejich participace na veřejném dění není na příliš vysoké úrovni. Ve většině případů se mladí angažují pouze, když se o danou problematiku zajímají. Nejméně se mladí podílí na aktivitách pořádaných politickou organizací nebo aktivit s nějakým politickým podtextem. Minimální počet mladých lidí je zainteresován v politice takovým způsobem,

že by byli ochotni stát se členy nějaké politické organizace nebo se politiky jako kandidáti přímo účastnit.

Nezájem mladých lidí o politiku, a s tím spojená nízká volební účast, může být tedy způsoben z několika důvodů.

Prvním z nich je pocit nulové možnosti ovlivnit dění. Mladí se nezapojují do veřejného dění a neřeší politiku, protože si myslí, že není možné nic změnit. S tím souvisí i možnost vyjádřit svůj názor na danou problematiku. Pokud mládež cítí, že jejich názor bude brán v potaz a nesetkají se s negativní reakcí okolí, nebojí se vyjádřit se. V opačném případě si raději svůj pohled na věc nechají pro sebe.

Dalším důvodem může být problém výchovy k občanství, neboť tomuto předmětu není věnována dostatečná pozornost. Zkvalitnění výchovy k občanství by mohlo vést k vyššímu zájmu mladých lidí o politiku a jejich budoucí angažovanosti.

Také informovanost mladých lidí je jednou z neméně důležitých příčin pro nízký zájem o politiku. Ačkoliv je v dnešní době obrovské množství zdrojů, ze kterých je možné čerpat informace o politice, část mládeže se cítí být informována nedostatečně, přestože by o politickém dění chtěla být informována.

Dalším problémem, který ovlivňuje zájem mladých o politiku je jejich nedůvěra v politické instituce obecně. Protože politickým skupinám, institucím a politikům mladí nevěří, nezajímají se o politiku a volební účast mladých lidí je nízká.

Mladí, kteří se voleb účastní, mají poměrně odlišné volební preference než ostatní věkové kategorie voličů. I když mládež často upřednostňuje pravici nebo levici v závislosti na názoru svých rodičů, volební model nám ukázal významné odlišnosti ve stranických preferencích. Pokud by se teoreticky mladí lidé začali více zajímat o politiku a chodit pravidelně k volbám, volební model a preference jednotlivých stran by se mohly výrazně změnit.

Výsledky dotazníkového šetření jasně dokazují, že studenti oborů společenských věd, respektive výchovy k občanství, mají k politice převážně kladný vztah. Naprostá většina z nich se pravidelně účastní voleb, a o politiku se zajímají ve větší míře, než mladí lidé v České republice obecně.

Překvapivým zjištěním byla ne příliš vysoká participace na veřejném dění (demonstrace, veřejné debaty, podpis petice), ale zároveň negativní názor více než

poloviny studentů a studentek ohledně demokracie u nás – pocit, že je v naší zemi demokracie v ohrožení.

Z posledních otázek dotazníku je ale zřejmé, že výchovu k občanství se většina z nich rozhodla studovat, protože je zajímavá, a zastávají názor, že tento předmět je velmi důležitý.

Seznam použitých zdrojů

BÁRTA Ondřej, BOČEK Josef, HUSÁK Jan a KOVACHEVA Siyka. *Mladí lidé a veřejné politiky v České republice*. Praha: Nadace Open Society Fund Praha, 2014. 200 s. ISBN 978-80-87725-23-8.

CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost. *Zájem o politiku a názory na podílení se občanů na rozhodování*. [online]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/demokracie-obcanska-spolecnost/4876-zajem-o-politiku-a-nazory-na-podileni-se-obcanu-na-rozhodovani-unor-2019>

CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost. *Volební (ne)účast*. [online]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/volby-a-strany/1239-volebni-neuast>

European Commission/EACEA/Eurydice, 2017. *Citizenship Education at School in Europe – 2017*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. ISBN 978-92-9492-614-2

European Youth Forum., *Youth & Political Parties: A Toolkit for Youth-friendly Politics in Europe*. Youth Forum, 2018. [online]. Dostupné z: www.youthforum.org

Flash Eurobarometer 375, „*European Youth: Participation in Democratic Life*.“, European Commission, 2013. [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/flash/fl_375_sum_en.pdf

Flash Eurobarometer 455., „*European Youth*“., European Commission, September 2017. [online]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/search/455/surveyKy/2163>

Generation What? *Zpráva o mladé generaci: Generation What?* [online]. Dostupné z: <http://www.generation-what.cz/portrait/data/all>

HOUŠKA, Tomáš. *Účast mladých lidí na politickém a společenském životě*. Praha: NIDM MSMT, 2006.

ICCS, Mezinárodní studie občanské výchovy. MŠMT, 2010. [online]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/vysledky-mezinarodniho-vyzkumu-iccs-obcanska-vychova>

KUDRNÁČ, A., *Mladí lidé a demokracie*. Zpráva o dotazníkovém šetření na školách (červen 2017). [online]. Dostupné z: https://www.soc.cas.cz/sites/default/files/soubory/zprava_skoly_2017_final.pdf

KUDRNÁČ, A. 2015. „*Stranické preference mladých lidí v České republice*.“ Sociológia Sociológia 47(5): 527-550. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/10191134Kudrnac%20-%20OK.pdf>.

KUDRNÁČ, A., *Zájem mladých lidí o politiku a online politická participace*., SOÚ AV ČR. Olomouc, září 2017. (seminář KAS – Konrad Adenauer Shiftung)

Lebeda Tomáš, Lukáš Linek, Pat Lyons, Klára Vlachová et al. 2007. *Voliči a volby 2006*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. 234 s. ISBN 978-80-7330-126-2.

LINEK L., *Účast ve sněmovních volbách: poznatky, měření a obtíže s předpovědí*. [online]. SOÚ AV ČR, 2017. Dostupné z: https://simar.cz/assets/media/files/assets/uploads/01_Linek_Ucast_ve_snemovnich_volbach_1.pdf

MEDIAN, s.r.o., *Volební model – srpen 2019 až prosinec 2019*. [online]. Dostupné z: <http://showme.median.cz/snemovni-volby/#/model>

Národní institut dětí a mládeže. Národní registr výzkumů o dětech a mládeži. *Informovanost a participace mládeže* [online]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1259754857.pdf>

Osoba, Petr. 2017. „*Vliv vzdělání a životní spokojenosti na angažovanost obyvatel Česka*.“ Naše společnost 15 (2): 15-30.

OECD (2016), *"One in four young people in OECD not at all interested in politics: Share of people reporting to be not at all interested in politics, by age group, around 2012-14"*, in Social cohesion indicators, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/soc_glance-2016-graph97-en.

Pelka, F., Švestka, V.; Ondrušková, M.. *Participace mládeže a společnost*. NIDM MŠMT, 1998

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2017. 165 s. Dostupné z <http://www.msmt.cz/file/43792/>

Schulz, Ainley, Fraillon, Kerr, Losito. ICCS, *Prvotní zjištění z Mezinárodní studie občanské výchovy*, ISBN 978-80-211-0602-4. [online]. Dostupné z: https://www.iea.nl/sites/default/files/2019-04/ICCS_2009_Initial_Findings_Czech.pdf

STANĚK, A., MEZIHORÁK, F. (eds.) *Výchova k občanství pro 21. století*. Praha: SPHV, o.s., 2008. s 459. ISBN 978-80-904187-0-7.

Volby.cz – Český statistický úřad, ČSU. *Volby.cz – Český statistický úřad, ČSU* [online]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/>

Voter Turnout Database, International IDEA. International IDEA [online]. Dostupné z: <https://www.idea.int/data-tools/data/voter-turnout>

ZAJÍC, Jiří, ed. *Bez růžových brýlí: naše mládež očima výzkumů a náš svět i život v něm očima mládeže*. Praha: Dům zahraniční spolupráce, 2014, s. 71. ISBN 978-80-87335-74-1. [online]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/34299/>

Příloha

Příloha 1 – dotazník

DOTAZNÍK PRO STUDENTY

Dobrý den,

jsem studentkou 3. ročníku Pedagogické fakulty JU oboru Aju-SVu. Tímto bych Vás chtěla požádat o vyplnění dotazníku pro mou bakalářskou práci.

Dotazníky jsou naprosto anonymní.

Pohlaví: muž žena

Věk:

Vyberte jednu z nabízených možností:

1) Zajímáte se o politiku?

a. Ano b. Spíše ano c. Spíše ne d. Ne

2) Myslíte si, že je volební účast mladých lidí v ČR vysoká?

a. Ano b. Spíše ano c. Spíše ne d. Ne

3) Sledujete politickou situaci ve světě?

a. Ano b. Spíše ano c. Spíše ne d. Ne

4) Chodíte pravidelně k volbám?

a. Ano b. Spíše ano c. Spíše ne d. Ne

5) Jste členem/členkou mládežnické organizace politické strany?

a. Ano b. Ne

6) Jste členem/členkou politické strany?

a. Ano b. Ne

7) Myslíte si, že můžete ovlivnit dění:

1. v místě svého bydliště?

a. Ano b. Spíše ano c. Spíše ne d. Ne

2. v České republice?

a. Ano b. Spíše ano c. Spíše ne d. Ne

3. celosvětově?

a. Ano b. Spíše ano c. Spíše ne d. Ne

8) Účastníte se demonstrací?

- a. Ano b. Ne

9) Chodíte na veřejné debaty?

- a. Ano b. Ne

10) Podepsal/a jste v posledních dvou letech nějakou politickou petici?

- a. Ano b. Ne

11) Myslíte si, že je v ČR demokracie v ohrožení?

- a. Ano b. Ne

Vyberte jednu nebo více možností:

12) Z jakých zdrojů získáváte informace o politice?

- a. Internet – uveďte příklad zdroje:
- b. TV – uveďte příklad zdroje:
- c. Tisk – uveďte příklad zdroje:
- d. Vrstevníci
- e. Rodina
- f. Jiné (uveďte):

13) Jakým způsobem se podílíte na politickém dění?

- a. Účast ve volbách
- b. Členství v mládežnické organizaci politické strany
- c. Členství v politické straně
- d. Podpis petice
- e. Účast na demonstracích
- f. Žádným
- g. Jiné (uveďte):

14) Pokud chodíte k volbám, z jakých důvodů? (Pokud ne, přejděte na další otázku.)

- a. Zájem o politiku
- b. Nespokojenost se stávající situací
- c. Možnost ovlivnit další dění
- d. Svobodné vyjádření názoru
- e. Občanská povinnost
- f. Jiné (uveďte):

15) Pokud k volbám nechodíte, proč? (Pokud volit chodíte, přejděte na další otázku.)

- a. Nedůvěra v politický systém
- b. Nedůvěra v politiky (Není koho volit.)
- c. Nezájem o politiku
- d. Není možné ovlivnit politické dění
- e. Odpor k politice
- f. Nedostatek času
- g. Politice nerozumím
- h. Jiné (uveďte):

16) Z jakých důvodů, podle Vás, někteří lidé k volbám nechodí?

- a. Nedůvěra v politický systém
- b. Nedůvěra v politiky (Není koho volit.)
- c. Nezájem o politiku
- d. Není možné ovlivnit politické dění
- e. Odpor k politice
- f. Nedostatek času
- g. Nerozumí politice
- h. Jiné (uveďte):

Odpovězte na následující otázky:

17) Z jakého důvodu studujete výchovu k občanství?

18) Myslíte si, že je role učitele výchovy k občanství důležitá? Proč?

19) Plánujete po dokončení studia učit?

- a. Ano b. Ne

Děkuji Vám za čas věnovaný vyplnění dotazníku.

Dominika Bínová